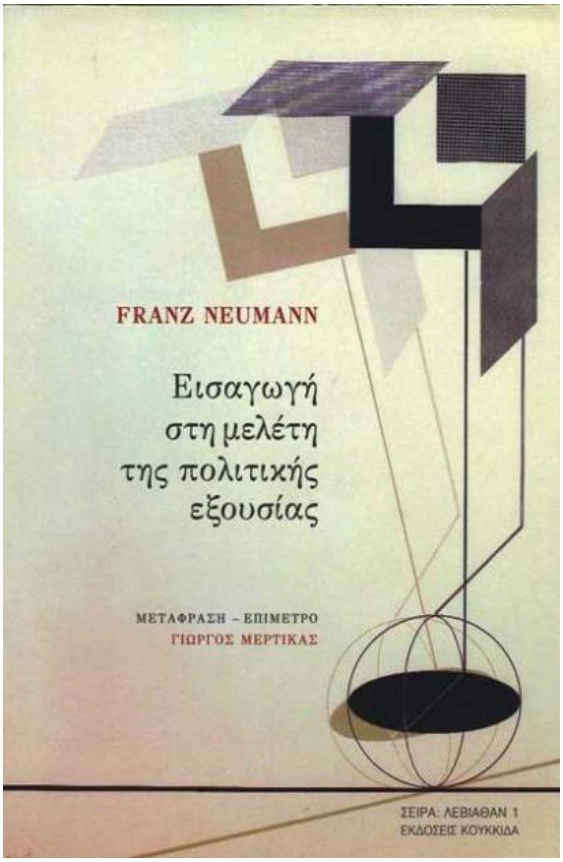
Η Μελέτη του Ζητήματος της Πολιτικής Εξουσίας

Νίκος Κατσιαούνης
Για το βιβλίο του Φραντς Νόιμαν «Εισαγωγή στη μελέτη της πολιτικής εξουσίας».

Ο Φραντς Νόιμαν είναι μια εξαιρετικά σημαίνουσα μορφή πολιτικού επιστήμονα και αριστερού στρατευμένου διανοητή. Γεννημένος το 1900, την περίοδο της Βαϊμαρικής Δημοκρατίας στη Γερμανία εντάχθηκε στο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα (SPD) παρέχοντας την υποστήριξή του ως νομικός σύμβουλος. Με την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία έφυγε για την Αγγλία. Εκεί θα συνεχίσει τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα με τον κοινωνιολόγο Καρλ Μανχάιμ και τον Χάρολντ Λάσκι, επεκτείνοντας τις ερευνητικές του δραστηριότητες στο πώς το δίκαιο μεταλλάσσεται σε σχέση με την ιστορική πραγματικότητα.

Το 1937 πηγαίνει στη Νέα Υόρκη όπου και θα συνδεθεί με τη Σχολή της Φρανκφούρτης. Εκεί θα εκπονήσει μια σειρά αναλύσεων οι οποίες σταδιακά θα τον οδηγήσουν στη συγγραφή του magnus opus του, το Βεεμώθ. Σε αυτό ο Νόιμαν υποστηρίζει ότι ο ναζισμός έχει να κάνει με την κατάληψη του κράτους από ιδιωτικά συμφέροντα – μια θέση που θα τον οδηγήσει σε σύγκρουση με τη Σχολή της Φρανκφούρτης. Πεθαίνει το 1954 σε αυτοκινητικό δυστύχημα.

Franz Neumann, Εισαγωγή στη μελέτη της πολιτικής εξουσίας, μτφρ.-επίμετρο Γιώργος Μερτίκας, Κουκκίδα, Αθήνα 2016, σελ. 116.

Το βιβλίο *Εισαγωγή στη μελέτη της πολιτικής εξουσίας* (κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Κουκκίδα σε μια εξαιρετική μετάφραση και ένα κατατοπιστικό επίμετρο του Γιώργου Μερτίκα) αποτελεί έναν τόμο στον οποίο ο Νόιμαν εκπονεί τρεις μικρές αλλά περιεκτικές μελέτες γύρω από το ζήτημα της πολιτικής εξουσίας, της δικτατορίας και της θεωρίας περί του ομοσπονδιακού κράτους.

Όπως αναφέρεται και στα *Επιλεγόμενα* του βιβλίου, «ένα χαρακτηριστικό της μεθόδου του Νόιμαν είναι να ανακαλύπτει τις παρεκκλίσεις από τον γενικό κανόνα», ενώ παράλληλα αρνείται την ευκολία των συμπερασμάτων που παράγει η ιδεολογική στράτευση και προσπαθεί να συνδυάσει τους θεωρητικούς τύπους με την εμπειρική έρευνα της κοινωνιολογίας.

Το πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου αφορά την έννοια της πολιτικής εξουσίας και αποτελεί μια εισαγωγική μελέτη για τις διάφορες οπτικές γωνίες της – ένα συνοπτικό εγχειρίδιο για τους σπουδαστές της πολιτικής θεωρίας, όπως αναφέρει και ο συγγραφέας. Για τον Νόιμαν η πολιτική εξουσία είναι μια ακαθόριστη έννοια και εμπεριέχει δύο ριζικά διαφορετικές σχέσεις: τον έλεγχο στη φύση και τον έλεγχο πάνω στον άνθρωπο. Ενώ η πρώτη αποτελεί μια διανοητική εξουσία, η εξουσία που εδράζεται στον άνθρωπο είναι μια αμφίπλευρη σχέση μια και ο άνθρωπος δεν είναι απλώς κομμάτι της εξωτερικής φύσης, αλλά είναι προικισμένος με τον Λόγο (παρ' όλο που δεν δρα πάντα ορθολογικά).

Η τάση να εξομοιώνεται η πολιτική με την πολιτική της ισχύος διατρέχει την πολιτική θεωρία από τον Μακιαβέλι έως και σήμερα, μετατρέποντας έτσι την Ιστορία σε ένα πληκτικό θέρετρο ενός αέναου και διαρκούς αγώνα των «εντός ομάδων» με τους «εκτός ομάδων». Χωρίς μια κοσμοεικόνα για τον άνθρωπο που να υπερβαίνει τη ζωώδη ικανοποίηση των επιθυμιών του η πολιτική δεν θα μπορέσει ποτέ να απεγκλωβιστεί από την έννοια της ισχύος. Ο άνθρωπος για τον Νόιμαν, όπως και για ένα πλήθος στοχαστών της πολιτικής θεωρίας, δεν είναι ούτε εγγενώς κακός ούτε καλός, αλλά καθορίζεται από τις κοινωνικοϊστορικές συνθήκες. Για τον Νόιμαν η πολιτική εξουσία είναι η κοινωνική εξουσία που εδράζεται στο κράτος.

Στο δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου με τίτλο «Σημειώσεις για τη θεωρία της δικτατορίας» ο Νόιμαν προχωρά σε μια ανάλυση των κοινωνικών και πολιτικών χαρακτηριστικών των δικτατορικών καθεστώτων. «Με τον όρο δικτατορία κατανοούμε την αρχή ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων που σφετερίζονται και μονοπωλούν την εξουσία του κράτους, για να την ασκήσουν χωρίς περιορισμούς» μας λέει ο συγγραφέας. Ο Νόιμαν επιχειρεί μια γενική διάκριση των ειδών δικτατορίας που παρουσιάζονται στο κοινωνικοϊστορικό πεδίο.

Ως απλή δικτατορία αποκαλεί το καθεστώς στο οποίο ο δικτάτορας ασκεί την εξουσία του μέσω του ελέγχου των παραδοσιακών μέσων

εξαναγκασμού, δηλαδή του στρατού, της αστυνομίας, του δικαστικού σώματος κ.λπ. Σαν καισαρική δικτατορία ορίζει εκείνο το καθεστώς όπου ο δικτάτορας είναι αναγκασμένος να επιτύχει μια λαϊκή υποστήριξη, μια λαϊκή βάση, είτε για να ανέλθει στην εξουσία, είτε για να την ασκήσει, είτε και τα δύο. Η τρίτη μορφή δικτατορίας είναι η ολοκληρωτική δικτατορία, όπου το καθεστώς, πέρα από τον μονοπωλιακό έλεγχο των μέσων καταναγκασμού και της λαϊκής στήριξης, προχωρά και στον έλεγχο βασικών δομών για τη διατήρηση και την αναπαραγωγή της κοινωνικής ζωής, όπως η εκπαίδευση, οι οικονομικοί θεσμοί κ.λπ. Εδώ η ολότητα της κοινωνίας και της ιδιωτικής ζωής του πολίτη συμπλέκεται άμεσα με το σύστημα της πολιτικής κυριαρχίας.

Ο Νόιμαν χρησιμοποιεί παραδείγματα αυταρχικών καθεστώτων από όλη την Ιστορία (Αγις, Κλεομένης, Πεισίστρατος, Ιούλιος Καίσαρας, αλλά και Ροβεσπιέρος, Λένιν κ.λπ.), ώστε από τη μία να καταδείξει τους όρους και τους τρόπους συγκρότησης, δομής αλλά και τις διαφοροποιήσεις των εν λόγω καθεστώτων και από την άλλη να μελετήσει την επίδρασή τους στην κοινωνική λειτουργία.

Το τελευταίο κεφάλαιο του τόμου έχει να κάνει με τη μελέτη των ομοσπονδιακών κρατών. Το θεωρητικό επιχείρημα για τη συγκρότηση των ομοσπονδιακών κρατών είναι ο περιορισμός της πολιτικής εξουσίας από την αυταρχικότητα, δηλαδή η χαλιναγώγηση της κακής χρήσης της εξουσίας μέσα από την κατανομή της σε μια σειρά ανταγωνιστικών μονάδων εξουσίας. Αν και υπάρχουν αρκετές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ομοσπονδιακών κρατών (για παράδειγμα ΗΠΑ, Καναδάς, Ελβετία, Κεντρική Αφρικανική Ομοσπονδία, ΕΣΣΔ κ.λπ.), το κοινό στοιχείο μεταξύ τους είναι νομικό και βασίζεται στο ότι ο πολίτης υπόκειται σε δύο δικαιοδοσίες: της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και των ομόσπονδων κρατών. Μόνο ο νομικός, μας λέει ο Νόιμαν, μπορεί να αποφαίνεται και να θέτει τα θεμέλια της εγκυρότητας για τα ομοσπονδιακά ζητήματα.

Ο συγγραφέας καταπιάνεται και με θεωρίες τόσο του πολιτικού

φιλελευθερισμού όσο και των επαναστατικών θεωριών που αξίωναν τη ρήξη με το υπάρχον (για παράδειγμα, ο φεντεραλισμός του Προυντόν κ.λπ.). Το κεντρικό επιχείρημα του Νόιμαν είναι ότι παρ' όλες τις επικλήσεις η πραγματικότητα αυτών των πολιτικών σχηματισμών απέχει από τις αρχικές διακηρύξεις και στοχοθεσίες, ειδικά από τη στιγμή που ισχυρά ιδιωτικά συμφέροντα ή αποφάσεις των κεντρικών κυβερνήσεων λειτουργούν παρεμβατικά στις διαδικασίες άσκησης της πολιτικής.

Το βιβλίο του Φραντς Νόιμαν διατηρεί ακέραια τη φρεσκάδα του, θέτοντας ζητήματα που επανέρχονται με αμεσότητα και επεκτείνουν τον ουσιαστικό διάλογο για την ανάγνωση της σημερινής πραγματικότητας.

Πολιτική Οικολογία: Πέρα από τον Περιβαλλοντισμό | Εκδήλωση

Παρουσίαση του βιβλίου **"Πολιτική Οικολογία: Πέρα από τον Περιβαλλοντισμό"**.

Ομιλητές:
Δημήτρης Ρουσσόπουλος (συγγραφέας)
Παναγιώτης Καλαμαράς (εκδόσεις Ελευθεριακή Κουλτούρα)
Γιάβορ Ταρίνσκι (Περιοδικό Βαβυλωνία)

Πέμπτη 14.09.2017 στις 20:00 στον Ελεύθερο Κοινωνικό χώρο Nosotros (Θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια)

"Σε μια εποχή που μια τυφλή μηχανή αποκαλούμενη αγορά μετατρέπει το έδαφος σε άμμο, καλύπτει νόμιμη γη με μπετόν, δηλητηριάζει αέρα και νερό, ενώ προκαλεί σαρωτικές αλλαγές στο

κλίμα και την ατμόσφαιρα, είμαστε αναγκασμένοι να θέσουμε θεμελιώδη ερωτήματα σχετικά με τη φύση της κοινωνίας μας.

Αυτό το βιβλίο είναι μια προσπάθεια αντιμετώπισης της οικολογικής κρίσης, από τη μια πλευρά, και της θλιβερής κρίσης της σύγχρονης κοινωνίας, από την άλλη. Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε τις καταπιεστικές ή κατασταλτικές δομές της κοινωνίας μας, την ιεραρχική και ταξική συγκέντρωση της εξουσίας, όπως και τον συστηματικό εθισμό στην απληστία, καθώς όλα αποτελούν βασικούς παράγοντες της λεγόμενης κοινωνικής και οικολογικής κρίσης…”.

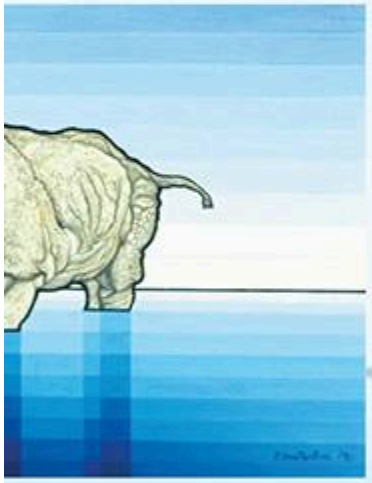
Παρουσιαση βιβλίου

"Πολιτική Οικολογία: Πέρα απο τον Περιβαλλοντισμό"

14 Σεπτεμβρίου | 20:00 |

Nosotros

(Θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια)

ομιλητές

Δημήτρης Ρουσσόπουλος - Συγγραφέας

Παναγιώτης Καλαμαράς - Εκδόσεις Ελευθεριακή Κουλτούρα

Γιάβορ Ταρίνσκι - Περιοδικό Βαβυλωνία

διοργάνωση

πολιτικό περιοδικό **ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ**

Για τον συγγραφέα: Ο Δημήτρης Ρουσσόπουλος είναι ιστορική φιγούρα του βορειοαμερικανικού ελευθεριακού κινήματος, ακτιβιστής, συγγραφέας και επιμελητής πάμπολλων βιβλίων, ιδρυτής το 1969 των εκδόσεων Black Rose Books, με έδρα το Μόντρεαλ του Καναδά, που συνεχίζουν μέχρι σήμερα να βγάζουν εξαιρετικά κινηματικά και θεωρητικά βιβλία, βασικό στέλεχος του περιοδικού "Our Generation" (1961-1992) που γαλούχησε γενιές αγωνιστών και αγωνιστριών, πάντοτε ενεργός στο κίνημα πολιτών της χώρας του υπέρ της δημοτικής αυτοδιεύθυνσης και μέλος του TRISE, του Διεθνικού Ινστιτούτου για την Κοινωνική Οικολογία, ενός δικτύου διανοουμένων/ακτιβιστών που δρα σε διάφορες πόλεις της Ευρώπης. (Από το οπισθόφυλλο του βιβλίου).

Planet S.O.S.: Climate Change and Global Poverty

Jason Hickel

I want to use my time this evening to talk about hegemony -the hegemony of economic growth. This single idea governs our world and guides the decisions of our leaders more forcefully than almost any other. It is accepted by the right and left alike -or at least by the traditional left- to the point where it is so taken for granted that we tend not to even recognize it. It is a background assumption of our social imaginary, outside the field of political contestation, beyond the boundaries of our debates. Our politicians rise and fall on their ability to generate growth. We are told that growth is necessary for progress, necessary to improve human well-being and eradicate poverty -and we accept these claims without questioning them. If you challenge the growth narrative, people look at you like you're crazy, like you've literally

lost the plot -that's how powerful its hegemony is.

The idea is so powerful that reasonable people rally around it even when it is clear that it makes no sense at all -even when simple math shows it to be contradictory and even absurd.

Here is an example. Two years ago, in 2015, the world's governments gathered together in New York to ratify the Sustainable Development Goals. The SDGs set out to accomplish an incredible feat -the eradication of global poverty by 2030, as measured at $1.25 per day. This sounds like a wonderful goal, and indeed it's about time that we got around to doing it. But if you look at the text of the SDGS, you'll see that the plan is to accomplish this specifically through high rates of GDP growth.

> *Now, there are a number of reasons to be skeptical about this approach. The first is that there is no direct correlation between GDP growth and poverty reduction.*

It all depends on how the growth is distributed. And right now it is incredibly skewed in favor of the rich. Here is a potent fact to keep in mind. Even during the most equitable period over the past few decades, the poorest 60% of humanity received only 5% of all new income generated by global growth, while the richest 1% received more than 90% of the gains. Suddenly it becomes clear why we've been sold this story about how growth is the only option.

Now, here's some math for you. Because of this horribly skewed distribution, the pace of trickle-down is so slow that it will take approximately 100 years to eliminate global poverty through economic growth, according to recent research published in the *World Economic Review*. And note that this at the standard poverty line of $1.25/day. Most scholars say that this line is far too low for even basic human subsistence, and that a more accurate poverty line is about $5/day. At this level, it will take 207 years to eradicate poverty through

growth. And to get there, we will have to grow the global economy to 175 times its present size. Think about it. That's 175 times more extraction, more production, and more consumption than we're already doing. And of course this is absurd, because even if such immense growth were possible, it would drive climate change and resource depletion to catastrophic levels and, in the process, rapidly reverse any gains against poverty.

So it's not just that growth is an inadequate solution to the problem of poverty. It also makes little sense given what we know about our planet's ecological limits. Indeed, even at *existing* levels of economic activity, scientists tell us that we're already overshooting our planet's biocapacity by about 60% per year, due to excess greenhouse gas emissions and resource overuse. And, crucially, it's important to recognize that the vast majority of this is caused by overconsumption by people in a small handful of rich countries. For example, people in Europe consume on average 2.6 times more than their share of the earth's biocapacity, while people in the US and Britain consume as much as 4 times more. Their excess growth is driving us all to catastrophe.

Rapid climate change is the most obvious symptom of this overshoot, of course; but we can also see it in a number of other registers. Half of our tropical forests have been destroyed in the last 60 years. 90% of fish stocks have collapsed. Agricultural soil is depleting to the point where food yields will begin to decline within our lifetime. And species are dying off so fast that scientists have classed this as the sixth mass extinction in the planet's history, with the last one having occurred 66 million years ago. And all of this has crushing consequences for human beings - particularly in poorer countries.

And remember, all of this is only at our *existing* levels of economic activity. When we start to factor in *growth*, things start to look very bleak indeed.

> *Right now, the world is united around the goal of maintaining global growth at around 3% per year. Anything less, and the economy crashes into crisis.*

3% may sound like a small increment, but keep in mind that this is an exponential curve, so growing at that rate means *doubling* the size of the global economy in 20 years, and then over the next 20 years doubling it again from its already doubled state, and so on until infinity. It is almost too absurd to imagine.

Now, when faced with projections about the dangers of continued growth, most economists brush them aside. They insist that technological innovations and efficiency improvements will help us "decouple" growth from material throughput, enabling us to grow GDP indefinitely. But unfortunately there is exactly zero evidence for this view. Annual global material throughput has more than *doubled* since 1980, and over the past decade the rate of throughput has *accelerated*, not slowed down. Right now we're consuming around 70 billion tonnes of stuff per year, and by 2030 that figure is expected to breach 100 billion.

Similar false promises are wheeled out in the face of global warming projections. Some insist that we can continue to grow the economy indefinitely without causing catastrophic climate change. All we need is to shift as fast as we can to renewable energy, and rely on negative-emissions technology. This bit about negative emissions technology is important to understand. The dominant proposal out there is called BECCS: "bio-energy carbon capture and storage". According to this proposal, all we have to do is plant enormous tree plantations to suck carbon out of the atmosphere. Then we harvest them, turn them into wood pellets and ship them around the world to power stations where we will burn them for energy. Then we capture the carbon emissions that they produce and store the gases deep under the ground. Voila -an energy system that

sucks carbon out of the air. What's not to love?

In fact, this plan is at the very center of the Paris Agreement on climate change. When the world's government signed the Paris Agreement, promising to keep global warming under 2 degrees, everyone heaved a huge sigh of relief. But if you look closely at the agreement, you'll see that the emissions reductions it promises don't actually get us there. Even if all the world's countries meet their targets -which is very unlikely, since the targets are non-binding- we'll still be hurtling toward about 3.7 to 4 degrees of global warming - way over the threshold.

What might our planet look like if it warms by 4°C?

Projections show that it is likely to bring about heatwaves not seen on Earth for 5 million years. Southern Europe will turn into a desert. Sea levels will rise by 1.2 metres, drowning cities like Amsterdam and New York. 40% of species will be at risk of extinction. Our rainforests will wither away. Crop yields will collapse by 35%, triggering famine in the global South. So why is nobody sounding the alarm about this? Why is nobody freaking out? Because the Paris Agreement assumes that BECCS will work to pull carbon down out of the atmosphere. Instead of committing to the emissions reductions we need, it presupposes that technology will save us.

There's only one small problem. Engineers and ecologists are very clear that BECCS won't work. The technology has never been proven at scale. And even if it did work, it would require that we create plantations equivalent to three times the size of India, without taking away from the agricultural land that we need to feed the world's population -and that's just not physically possible. In other words, BECCS is a myth, the Paris Agreement has sold us a lie, and yet we're hanging our future on it.

If we can't rely on BECCS to save us, that means we have to

commit to much more demanding emissions reductions. Kevin Anderson, one of Britain's leading climate scientists, argues that to have a decent shot at keeping below 2 degrees, industrialized countries will have to cut emissions by 10% per year until net zero in 2050. And here's the problem: even if we throw everything we have into efficiency improvements and renewable technologies, they will help us reduce emissions by *at most* 4% per year. That means that in order to bridge the rest of the gap, rich countries will have no choice but to downscale their economic activity by 6% per year.

In other words, climate science itself recognizes a clear de-growth imperative. It's time for us to face up to this reality -yet our leaders are doing everything they can to avoid this uncomfortable fact.

Now, I want to say a few things about de-growth. First of all, degrowth is not the same as austerity. Austerity means cutting social spending in order to -supposedly- keep the economy growing. De-growth is exactly the opposite. It is a process of investing in social goods in order to render growth unnecessary. Let me explain. Right now, our politicians see growth as a substitute for equality. They don't want to redistribute resources, so instead their plan is to grow the size of the economy, while hoping that a little bit trickles down to keep the masses acquiescent. But we can turn this equation around. If growth is a substitute for equality, then equality can be a substitute for growth. In other words, instead of growing the economy and intensifying our exploitation of the earth, we can share what we already have more fairly.

> *The good news is that there is plenty of data showing that it's possible to downscale production and consumption at the same time as increasing human development indicators like happiness, well-being, education, health, and longevity.*

All it takes is investing in things like universal education, healthcare, and public housing. In other words, the commons are an antidote to growth. Consider the fact that Costa Rica has better human development indicators than the United States, but with only one-fifth of its GDP per capita and one third of its ecological footprint per capita. That's real ecological efficiency. How do they do it? With universal social policy and strong protections for the commons that have been in place for nearly 70 years.

There are other important steps that would enable de-growth. We could stop measuring progress with GDP, and focus on human well-being instead, and indeed this is the first step we should take. We could ban advertising in public spaces, which would reduce pressures for needless consumption. A universal basic income, by allowing us to walk away from bullshit jobs, would reduce pressures for unnecessary production.

But there are a few deep challenges we need to confront. One of the reasons that the economy *has* to grow is because our system is completely shot through with debt. And debt comes with interest. If we don't grow the economy fast enough to meet interest payments, then we have a financial crisis. Because of debt, we are slaves to growth -we are all forced to churn our planet and our bodies into money and feed it to our creditors. Greece knows this fact better than anyone else. One solution, of course, is to cancel the debt -or to refuse to pay it. Yes, creditors will lose out, and some of them will collapse, but this is a small price to pay to liberate our system from the growth imperative.

> *As Thomas Sankara, the revolutionary president of Burkina Faso put it, "If we don't pay the debts, no one will die. If we do pay the debts, people will surely die." And we could add that the ecosystem on which we depend will surely die as well.*

But the problem goes even deeper than this, since our money system itself is based on debt. This is often surprising for people to hear. Most of us think that it is central banks that create money. But in fact more than 90% of money is created by private commercial banks. When commercial banks make loans, they are not lending money out of their reserves in the vault. Rather, they simply invent the money out of thin air. In other words, nearly every dollar or Euro that is circulating in our economy represents debt. And because debt necessitates growth, we might say that every new dollar that is created is effectively heating up the planet.

If we want to embark on a de-growth trajectory, then, we need more than debt resistance -we need to abolish debt-based currency and invent a new money system altogether. There are lots of ways we can do this. We could have the state retake control over the creation of money, so it would be free of debt, and restrict commercial banks so they can only lend out of their own reserves. This is known as a positive money system, or a full-reserve banking system. Or instead of relying on the state we could invent our own complementary currencies. The rise of blockchain technology and the Bancor protocol make this more feasible than ever, and thousands of new currencies are springing up, allowing people to partially opt out of the dominant money system.

But confronting the de-growth imperative is more than just evolving our way toward a different economic system. It is also about radically changing the way that we think about ourselves as humans and our relationship to the rest of the world. We have to get past the mad notion that came from so-called Enlightenment thinkers like Descartes and Bacon, who convinced us that humans are separate from and superior to nature. Real enlightenment resides instead in the realization -preserved today by mystics and many indigenous peoples- that we are a *part* of nature… that the fish and the soils and the forests are our sisters and our brothers, that we share the

same substance, or the same spirit. We must realize that the imperative of de-growth is not about bending to obey the laws of some abstract, externally-imposed ecological limits… it is about cultivating a new ontology, one that shifts us from an ethic of domination and extraction to an ethic of interdependence, unity and care.

We're all familiar with the phrase "socialism or barbarism". But I think Janet Biehl is correct when she says that the left's slogan for the 21st century needs to be "ecology or catastrophe."

_____

*The present text is the speech of Jason Hickel at **B-FEST** (International Antiauthoritarian Festival of Babylonia Journal) that was held on 26/05/17 in Athens with the title "**Planet S.O.S.: Climate Change and Global Poverty**".

Jason Hickel is an anthropologist at the London School of Economics and author of *The Divide: A Brief Guide to Global Inequality and its Solutions.*

Η.Π.Α.: Οι Λαϊκές Συνελεύσεις που Σαρώνουν τη Χώρα ως Δομικά Στοιχεία της Αντίστασης

Sarah Lazare για το AlterNet
Μετάφραση: Άντζελα Μπολέτση, επιμέλεια: Ιωάννα Μαραβελίδη

Από το Ράλεϊ ως το Λος Άντζελες, οι κοινότητες βρίσκονται στην πρώτη γραμμή χτίζοντας τις δομές του κινήματος για μία συντονισμένη αντεπίθεση. «Ένα πράγμα που είναι πολύ σαφές υπό τη διοίκηση του Τραμπ είναι ότι δεν έχουμε την πολυτέλεια να παραμένουμε στη γωνιά μας και στην ενασχόλησή μας με ατομικά και επιμέρους θέματα», δηλώνει ο Manzoor Cheema, ιδρυτικό μέλος της οργάνωσης *Μουσουλμάνοι για την κοινωνική δικαιοσύνη* και του *Project South* από το Ράλεϊ της Βόρειας Καρολίνας. «Επιθέσεις συμβαίνουν παντού κατά των μεταναστών, των προσφύγων, των Μουσουλμάνων, των μαύρων, των εργαζομένων και των Εβραίων».

Ο Cheema αποτελεί έναν από τους αμέτρητους ακτιβιστές σε όλη τη χώρα που οργανώνει μεγάλες λαϊκές συνελεύσεις για την ενδυνάμωση και την ενότητα των κοινοτήτων, οι οποίες βρίσκονται στο στόχαστρο αυτής της πολύπλευρης επίθεσης. Με ρίζες στο κίνημα των μαύρων στις Η.Π.Α., στο λατινοαμερικάνικο Encuentro και σε αριστερούς σχηματισμούς σε όλο τον κόσμο, τέτοιου είδους φόρουμ φαίνεται να κερδίζουν έδαφος, καθώς συνεχώς αυξανόμενα πλήθη συσπειρώνονται σε κοινοτικές συνελεύσεις για να σχεδιάσουν τις στρατηγικές της αντίστασης. Ενώ τα θέματα και οι τακτικές μπορεί να διαφέρουν, οργανωτές από όλη τη χώρα τονίζουν ότι στόχος τους είναι να ενδυναμώσουν την ανεξάρτητη υποδομή του κοινωνικού κινήματος ώστε να καταστεί δυνατή μια ευρύτερη και πιο αποτελεσματική αντεπίθεση -και να καθορίσουν τις ανάγκες των πλέον κατεστραμμένων κοινοτήτων από αυτή την οδυνηρή πολιτική στιγμή.

Μόνο στο Λος Άντζελες, τουλάχιστον 10 λαϊκές συνελεύσεις από τον Νοέμβριο ως τώρα έχουν συγκεντρώσει πλήθη που κυμαίνονται από 900 έως χιλιάδες άτομα. «Έχουμε μαζευτεί για να συζητήσουμε τα τρέχοντα πολιτικά δεδομένα και να υπενθυμίσουμε στον κόσμο ότι δεν είναι μόνος και ότι υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι που εργάζονται και αγωνίζονται μαζί τους», λέει ο Armando Carmona, εκπρόσωπος της οργάνωσης *National Day Laborer Organizing Network*. «Μέσα από αυτές τις συνελεύσεις, υπήρξαν κινητοποιήσεις, εργαστήρια για την εκμάθηση των δικαιωμάτων

μας και άλλες συγκεντρώσεις με αντικείμενο συζήτησης τις τοπικές επιτροπές άμυνας στις γειτονιές».

Οι σχηματισμοί αυτοί αποτελούν μέρος ενός ολόκληρου οικοσυστήματος αντίστασης στον «Τραμπισμό», το οποίο συνεχίζει να οικοδομείται σε μεγάλη κλίμακα, καθώς εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο βγαίνουν στους δρόμους, οργανώνουν άμεσες δράσεις και χρησιμοποιούν τα σώματά τους για να αντισταθούν στη συνεχιζόμενη άνοδο των επιθέσεων εναντίον μεταναστών. «Με όλη αυτή την πολιτική κρίση που εκτυλίσσεται, η αντίδραση δεν είναι αρκετή», αναφέρει ο Reed Ingalls, μέλος της *Συμμαχικής δράσης στη Γειτονιά του Σιάτλ*, μιας από τις πολλές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν την οργάνωση λαϊκών συνελεύσεων σε περιοχές σε όλη την πόλη από το βράδυ των εκλογών και μετά. «**Αυτή τη στιγμή ο στόχος είναι η οικοδόμηση της υποστήριξης, της αλληλοβοήθειας και της κοινοτικής εξουσίας.** Η βασική ιδέα είναι να ξεκινήσουμε βοηθώντας τους ανθρώπους να οργανωθούν και να το κάνουμε από γειτονιά σε γειτονιά, συνδέοντάς τους με τους τόπους στους οποίους ζουν και με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν».

Εστιάζοντας βαθύτερα

Ενώ κάποιες λαϊκές συνελεύσεις συνδέονται με τοπικές οργανώσεις όπως το *Project South*, που έχει βάση την Ατλάντα, άλλες αναδύονται ανεξάρτητα. «Οι άνθρωποι χτίζουν νέους μηχανισμούς κοινοτικής εξουσίας», λέει ο David Abud, τοπικός οργανωτής του *National Day Laborer Organizing Network*. «Αυτό προέρχεται από τη συνειδητοποίηση πως η κρατική βία κατά των κοινοτήτων μας θα συνεχίσει να υφίσταται. Το κράτος δεν πρόκειται να είναι αυτό που θα σταματήσει να εξαπολύει βία προς εμάς. Εμείς είμαστε αυτοί που πρέπει να το σταματήσουμε».

Για τον Cheema, του οποίου η οργάνωση στο *Κίνημα Λαϊκών Συνελεύσεων* [People’s Movement Assemblies (PMAs)] βασίζεται στο *Project South*, είναι ζωτικής σημασίας η δημιουργία ουσιαστικών χώρων που συγκεντρώνουν τους πλέον πληγέντες από την καταπίεση και την αδικία -ένας στόχος που απαιτεί

κοπιαστική δουλειά. Τόνισε ότι **τα τοπικά PMAs χρονολογούνται από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, με την ομάδα *Black Workers for Justice* να θέτει τα θεμέλια για τις συνεχιζόμενες διαδικασίες σήμερα.**

«Έχουμε αυτό που λέμε μία δυνατή βάση συνεργασίας που παράγει τις συνελεύσεις (PMAs) στο τρίγωνο της Βόρειας Καρολίνας», εξήγησε. «Αυτή η βάση συνεργασίας ιδρύθηκε την Πρωτομαγιά του 2016 από 15 οργανώσεις στις οποίες συμμετέχουν εργαζόμενοι, μαύροι, Λατινοαμερικάνοι, Μουσουλμάνοι και Εβραίοι». Οι ομάδες που συμπεριλαμβάνονται μεταξύ άλλων είναι οι Black Workers for Justice, Muslims for Social Justice, Jewish Voice for Peace, Fight for $15 και οι United Electrical, Radio and Machine Workers (UE), Local 150.

«Η πρώτη μας συνέλευση τον Δεκέμβριο καλέστηκε, οργανώθηκε και συγκλήθηκε από αυτές τις οργανώσεις», είπε ο Cheema που επισήμανε πως τα PMAs παρέχουν μετάφραση και δωρεάν παιδική φροντίδα. «Είμαστε πολύ ξεκάθαροι ως προς το ότι η ηγεσία θα πρέπει να ανήκει στις κοινότητες που πλήττονται περισσότερο από τους αγώνες που αναδεικνύουμε. Ταυτόχρονα όμως, οι συναντήσεις είναι ανοιχτές και διαφανείς».

«Μέσω αυτής της συνάντησης, δημιουργήσαμε ομάδες εργασίας που θα συνεχίσουν τη διαδικασία και θα διατηρήσουν τους στόχους της συνέλευσης», συνέχισε ο Cheema. Από τον Δεκέμβριο ως τώρα, ο συνασπισμός αυτός έχει οργανώσει 3 ακόμα PMAs σε κάθε ένα από τα οποία συμμετείχαν τουλάχιστον 100 άτομα.

Η ανακοίνωση για τη συνέλευση (PMA) που έγινε τον Ιανουάριο στο Ράλεϊ ασχολείται με τοπικά και εθνικά θέματα αναφέροντας: «Ο Τραμπ έχει διορίσει στο υπουργικό του συμβούλιο στελέχη πολυεθνικών και της Wall St., εχθρούς της εργατικής τάξης και των καταπιεσμένων ανθρώπων, πλούσιες ελίτ δηλαδή που μισούν τους ίδιους ανθρώπους που τα υπουργεία τους υποτίθεται πως έχουν καθήκον να διαφυλάσσουν. Η Δεξιά στο Ράλεϊ προσπαθεί να διατηρήσει τον έλεγχο στο κυβερνητικό γραφείο και έχει υφαρπάξει την εξουσία μεταβάλλοντας τον έλεγχο σε πολλές

κρατικές υπηρεσίες». Σύμφωνα με τον Cheema, απαιτείται ακόμα περισσότερη δουλειά για να συγκεντρώσουμε τους ανθρώπους που επηρεάζονται περισσότερο από αυτά τα προβλήματα. «Αναγνωρίζουμε πως πρέπει να γίνει λεπτομερής προσέγγιση των καταπιεσμένων ανθρώπων, κάτι το οποίο αποκαλούμε ‘εστιάζοντας βαθύτερα’. Στην τελευταία συνέλευση (PMA) προβάλλαμε την ανάγκη να προσεγγίσουμε ανθρώπους που έχουν πληγεί αλλά δεν έχουν πόρους και μπορεί να μην έχουν μέσα μεταφοράς».

«Το συμπέρασμά μου είναι πως από τότε που εμφανίστηκε ο Τραμπ, υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το μοντέλο των Λαϊκών Συνελεύσεων PMA ώστε να οικοδομηθούν ισχυρότερες συμμαχίες και δίκτυα σε όλη τη χώρα. Αυτή η κίνηση όμως δεν είναι προσανατολισμένη προς την επίτευξη της εκλογής των Δημοκρατικών. Χρειαζόμαστε ανεξάρτητες δομές ριζωμένες έξω από τα πολιτικά κόμματα στη βάση τους, όπου οι άνθρωποι φέρουν προ των ευθυνών όποιον κι αν βρίσκεται στην εξουσία».

Από τη Μαύρη Ζώνη της Αλαμπάμα στην Αυτόνομη Ζώνη των Ζαπατίστας

Παρότι η τρέχουσα αναπαραγωγή των PMAs στο Ράλεϊ μπορεί να είναι νέα, το μοντέλο αυτό πηγάζει από βαθιές παραδόσεις.

«Υπάρχει μία ιστορία εδώ», είπε Kali Akuno, ο συνδιοργανωτής της ομάδας *Cooperation Jackson* με βάση το Μισισίπι και οργανωτής της ομάδας *Malcolm X Grassroots Movement*. Ο Akuno, ο οποίος οργανώνει λαϊκές συνελεύσεις στο Τζάκσον, τόνισε πως «**η ιστορία αυτής της παράδοσης των λαϊκών συνελεύσεων πηγαίνει πολύ πίσω στη δουλεία**. Εδώ στο Μισισίπι, αμέσως μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο, υπήρχαν καλά οργανωμένες και σχεδιασμένες λαϊκές συνελεύσεις μεταξύ των πρώην υποδουλωμένων μαύρων με αντικείμενο τη διάδοση πληροφοριών, ειδήσεων, την προσπάθεια εύρεσης των οικογενειών και την επαναδημιουργία της κοινότητας. Αυτή η παράδοση και η μνήμη παρέμεινε ζωντανή στις δεκαετίες του 1950 και του ’60, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια του *Καλοκαιριού της Ελευθερίας* (1964)[1]».

Το *Project South* αποβλέπει στο πρότυπο του κινήματος της Ελευθερίας των Μαύρων στα μέσα της δεκαετίας του ‘60 που οργανώθηκε στην Αλαμπάμα και ηγήθηκε από τις ομάδες *Lowndes County Freedom Organization* και *Student Nonviolent Coordinating Committee* την εποχή του Jim Crow. Η προσπάθεια επικεντρώθηκε στη Μαύρη Ζώνη της Αλαμπάμα, όπου οι λευκοί ιδιοκτήτες των φυτειών διατηρούσαν τον κοινωνικο-οικονομικό έλεγχο πάνω στους μαύρους κατοίκους, πολλούς από τους οποίους απασχολούσαν ως επίμορτους καλλιεργητές. Όταν οι μαύροι κάτοικοι της Lowndes County άρχισαν να οργανώνονται ενάντια στη σχεδόν απόλυτη καταπίεση στο δικαίωμα ψήφου των Αφροαμερικανών, πολλοί δέχθηκαν ως αντίποινα εξώσεις από τους λευκούς γαιοκτήμονες. Τότε οργανώθηκαν μαζικές συνελεύσεις και στήθηκαν ολόκληρες πόλεις από σκηνές για τη στέγαση των νέων αστέγων, μία υποδομή που κράτησε 2 χρόνια και περιλάμβανε την άμυνα της ίδιας της κοινότητας ενάντια στην λευκή ρατσιστική βία.

Στην ηλικία των 85, ο Nellie Nelson, πρώην επίμορτος καλλιεργητής στη Lowndes County, αναφέρει: «Ενδιαφερόμουν πολύ για τις μαζικές συνελεύσεις γιατί ήθελα να μάθω όλα όσα μπορούσα και να κάνω ό,τι ήταν δυνατόν καθώς χρειαζόμασταν μεγαλύτερη βοήθεια εδώ στη Lowndes County και έπρεπε να ενωθούμε».

Οι ακτιβιστές όμως κοιτάζουν και πέρα □□από τα σύνορα των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένου του 6ου Παναφρικανικού Κογκρέσου που πραγματοποιήθηκε στην Τανζανία το 1974, καθώς και το Κίνημα Εθνικής Απελευθέρωσης των Ζαπατίστας, το οποίο εξαπέλυσε επίθεση κατά της κυβέρνησης του Μεξικού και της Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου της Βόρειας Αμερικής το 1994. Οι Ζαπατίστας, οι οποίοι συνεχίζουν να οργανώνουν και να κατέχουν έδαφος στην Τσιάπας στο Μεξικό, εδραίωσαν εξ αρχής τις κοινοτικές συνελεύσεις στην πολιτική τους παράδοση, ως μια μορφή αυτοκυβέρνησης και αυτονομίας για τις ιστορικά καταπιεσμένες κοινότητες αυτοχθόνων.

Εν τω μεταξύ, τα Παγκόσμια Κοινωνικά Φόρουμ χρονολογούνται από το 2001, όταν άνθρωποι από όλο τον κόσμο συγκεντρώθηκαν στη Βραζιλία για να δημιουργήσουν μια εναλλακτική δομή σύγκλισης ενάντια στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, μία συγκέντρωση της παγκόσμιας καπιταλιστικής ελίτ. Εμπνευσμένα από το λατινοαμερικάνικο Encuentro, τα κοινωνικά φόρουμ έχουν έκτοτε οργανωθεί σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, συμπεριλαμβανομένου και της περίπτωσης του Ιράκ, το οποίο πραγματοποίησε το 1ο του κοινωνικό φόρουμ το 2013 υπό το σύνθημα «ένα άλλο Ιράκ είναι δυνατό με ειρήνη, ανθρώπινα δικαιώματα και κοινωνική δικαιοσύνη». Μερικά από τα πρώτα PMAs στις ΗΠΑ έλαβαν χώρα σε τέτοιες συναθροίσεις, όπως το *Border Social Forum* στο Ελ Πάσο του Τέξας και στη Σιουδάδ Χουάρες.

Η οργάνωση *Project South* άρχισε να κλιμακώνει τις προσπάθειές της για να οργανώσει τις *Συνελεύσεις του Κινήματος του Νότου* στον άμεσο απόηχο της Αραβικής Άνοιξης και αναφέρει τις δημόσιες συνελεύσεις στην πλατεία Ταχρίρ ως πηγή έμπνευσης. Ομάδες ατόμων που είχαν τα ηνία της αντίστασης στην Αίγυπτο, συμπεριλαμβανομένου του κινήματος της 6ης Απριλίου, σήμερα καταδιώκονται βίαια και κυνηγιούνται από το καθεστώς του Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι, με την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών. Παρ' όλα αυτά, το *Project South* σημειώνει ότι η πλατεία Ταχρίρ αποτέλεσε σημαντικό χώρο αντίστασης, γράφοντας: «Η κυβέρνηση ανέστειλλε τις υπηρεσίες επικοινωνιών αλλά οι άνθρωποι έκαναν χρήση άλλων μεθόδων και έστησαν ιατρικές σκηνές, πολιτιστικά γεγονότα και πολιτικές συζητήσεις».

Η έναρξη του *Κινήματος Ελευθερίας του Νότου* το 2012 εμπνεύστηκε, εν μέρει, από τις καταστροφές που προκάλεσε ο τυφώνας Κατρίνα στις κοινότητες των ακτών του Κόλπου του Μεξικού. «Αφότου έγιναν μάρτυρες και βίωσαν την καταστροφή του τυφώνα Κατρίνα και την αδυναμία του κινήματος να ανταποκριθεί αποτελεσματικά, οι πιο ενεργοί του κινήματος εισήγαγαν περιφερειακές στρατηγικές για τη δημιουργία ισχυρότερων υποδομών και τη διασφάλιση της ικανότητας να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες κρίσεις σε κάθε μέτωπο», γράφει το *Project*

South. Από το 2008 έχουν λάβει χώρα τουλάχιστον 400 συνελεύσεις (PMAs) στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Στην πορεία προς την 6η *Συνελεύση του Κινήματος του Νότου,* τον Οκτώβριο του περασμένου έτους, οι βασικές οργανώσεις που αποτελούν μέρος όλου αυτού του δικτύου οργάνωσαν δεκάδες συνελεύσεις στον νότο, οργανώνοντας πρώην φυλακισμένους στην Αλαμπάμα, νέους στην Ατλάντα και αγρότες στη Μαύρη Ζώνη. **Αναμένεται ότι ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί, ίσως και να διπλασιαστεί φέτος. Συνελεύσεις θα λάβουν χώρα όλο το καλοκαίρι και νωρίς το φθινόπωρο.**

Πώς θα βγούμε από αυτό το αδιέξοδο;

Το *Κίνημα Λαϊκών Συνελεύσεων* (PMA) έχει διαδραματίσει έναν κρίσιμο ρόλο στο να ενωθούν μεταξύ τους τωρινοί και παλαιότεροι φυλακισμένοι καθώς και κινήματα στο εξωτερικό. Το 2011 η περιοχή Μοντγκόμερι στην Αλαμπάμα, φιλοξένησε τη Λαϊκή Συνέλευση Πρώην Κρατουμένων, που περιγράφεται ως «ιστορική συνάντηση αφιερωμένη σε τρεις κοινές στρατηγικές κατά των διακρίσεων στην απασχόληση, της κράτησης με χειροπέδες των γυναικών κρατουμένων κατά τη διάρκεια της εργασίας, και της στέρησης του δικαιώματος της ψήφου μετά την αποφυλάκιση».

Ο Kenneth Glasgow είναι ένας οργανωτής της *The Ordinary People Society* και του *Free Alabama Movement*, το οποίο αποτελείται από φυλακισμένους και το οποίο συντόνισε την **πανεθνική απεργία στις φυλακές τον περασμένο Σεπτέμβριο «για τον τερματισμό της δουλείας στην Αμερική».** Ο ίδιος αναφέρει ότι οι άνθρωποι σε όλη την Αλαμπάμα συνεχίζουν να οργανώνουν PMAs σχετικά με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και τον πόλεμο των ναρκωτικών. Αυτό περιλαμβάνει συνελεύσεις με πρώην και νυν κρατούμενους και τις οικογένειές τους, κάτι που επιτυγχάνεται μέσω τηλεδιασκέψεων και επισκέψεων στις φυλακές.

«Θέτουμε ερωτήσεις και λαμβάνουμε πληροφορίες σχετικά με το τι πρέπει να τεθεί επί τάπητος, πότε και πώς. Μόλις το κάνουμε αυτό, είμαστε σε θέση να προβούμε σε κάποιο είδος δράσης.

Συνήθως είναι κάποιου είδους πορεία ή διαμαρτυρία για την ανάδειξη ενός συγκεκριμένου ζητήματος. Έχουμε ήδη παραστεί σε φυλακές και ενώπιον του Τμήματος Διορθώσεων για να κάνουμε πορείες και διαδηλώσεις».

Σε μια τέτοια συνέλευση, τον Ιανουάριο, το *Free Alabama Movement* αποφάσισε να ξεκινήσει ένα μποϊκοτάζ στην Aramark, τον κορυφαίο διανομέα τροφίμων στις φυλακές, και στην Corizon, μια βασική ιατρική εταιρεία που επωφελείται από τις φυλακές. «Οι λαϊκές συνελεύσεις λειτουργούν τόσο καλά επειδή είναι απλές. Οι άνθρωποι έρχονται με ερωτήσεις. Εμείς απαντάμε στα ερωτήματα αυτά με λύσεις».

Σύμφωνα με τον Glasgow, ο οποίος ζει στην πόλη Ντόθαν της Αλαμπάμα, **οι συνελεύσεις (PMAs) σε ολόκληρη την πολιτεία και τη νοτιότερη περιοχή έχουν αυξηθεί ραγδαία από τότε που εξελέγη ο Τραμπ.** Οι άνθρωποι είναι πραγματικά φοβισμένοι και θέλουν να εμπλακούν και να συμμετάσχουν.

Οι συνελεύσεις κερδίζουν έδαφος καθώς άνθρωποι σε όλη τη χώρα πειραματίζονται με νέους σχηματισμούς. Ο Ayako Maruyama και ο Kenneth Bailey συμμετέχουν στο *Design Studio for Social Intervention* στη Βοστώνη. Από τον Νοέμβριο, η οργάνωσή τους έχει δημιουργήσει ένα «Κέντρο αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης», που διαμορφώθηκε με πρότυπο τα κέντρα αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης για φυσικές καταστροφές, αλλά έχει σχεδιαστεί για να ανταποκρίνεται στην τρέχουσα πολιτική κρίση. Ο χώρος, ανοιχτός σε όλους, παρέχει ευκαιρίες για συλλογικό μοίρασμα τροφίμων, συλλογική θεραπεία, πολιτικές συζητήσεις, δημιουργία πολιτικής τέχνης, προβολές ταινιών, μελέτη ριζοσπαστικών βιβλίων και μουσικής. «Χρειαζόμαστε τρόπους ώστε να εκπαιδεύσουμε την κοινωνία για την αντιμετώπιση των κοινωνικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, ως μέρος της πολιτικής μας πρακτικής», δηλώνει ο Bailey.

Ο Akuno υπογραμμίζει ότι «είναι μία διαρκής πάλη η οικοδόμηση λαϊκών συνελεύσεων, το να διατηρείται η λειτουργία τους, να κρατιούνται ζωντανές και άμεσα ανταποκρινόμενες στα ζητήματα

της ημέρας καθώς και το να μην μετατρέπονται σε σεχταριστικά οχήματα. **Όταν γίνονται σωστά, νομίζω πως οι συνελεύσεις αποτελούν τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία της κοινωνικής δομής από τα κάτω προς τα πάνω, της συμμετοχικής δημοκρατίας που προβάλλει τα συμφέροντα των κοινοτήτων, σε αντίθεση με οποιοδήποτε άλλο μέσο έχω χρησιμοποιήσει ποτέ.**

Αυτή τη στιγμή η ύπαρξη των συνελεύσεων έχει σπουδαία σημασία διότι τόσοι πολλοί άνθρωποι στην κοινωνία μας βρίσκονται κοινωνικά προσανατολισμένοι προς τον ατομικισμό και την εξατομίκευση. Αυτό εκτρέφει μία ατμόσφαιρα και μία πολιτική κουλτούρα όπου δεν υπάρχει αλληλεγγύη. Η αλληλεγγύη όμως είναι μία απόλυτη ανάγκη τώρα. Η συνέλευση αποτελεί έναν πρακτικό τρόπο για να χτίσουμε την αλληλεγγύη και να θέσουμε ερωτήσεις όπως το πώς μπορούμε να αντισταθούμε, πώς μπορούμε να βρούμε διέξοδο από αυτό και ποιο είναι το πρόγραμμά μας ώστε να δημιουργήσουμε το μέλλον που θέλουμε».

Σημείωση:
1. Καμπάνια στις ΗΠΑ κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 1964 σε μια προσπάθεια για την εγγραφή σε εκλογικούς καταλόγους των νοτίων πολιτειών όσων περισσότερων Αφροαμερικανών ψηφοφόρων.

Πηγή:https://www.alternet.org/activism/why-popular-assemblies-springing-across-country-are-building-blocks-resistance

Το κείμενο δημοσιεύεται στο Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 19.

Μικρό Οδοιπορικό στα Μέτωπα Υπεράσπισης του Νερού

Γιώργος Παπαχριστοδούλου

Το μικρό οδοιπορικό μας στα τρέχοντα κοινωνικά μέτωπα της υπεράσπισης του νερού ως ελεύθερου φυσικού κοινωνικού αγαθού ξεκινά από την Κρήτη, μια από τις περιοχές της χώρας που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο ερημοποίησης, όπως συμβαίνει με τη δυτική Στερεά Ελλάδα, το μεγαλύτερο μέρος της Πελοποννήσου, την ορεινή ζώνη των Ιονίων νήσων, τα νησιά του Αιγαίου, την Εύβοια και μέρος της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Θράκης.

Την παραπάνω οδυνηρή προοπτική για την βιοποικιλότητα, το νερό και το έδαφος του νησιού, δεν συμμερίστηκε η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας η οποία πρόσφατα ενέκρινε το επενδυτικό σχέδιο «**Ίτανος Γαία**» που αφορά το Κάβο Σίδερο στην περιοχή της Σητείας. Ειδικότερα, πρόκειται για την περίφημη επένδυση κοντά στο Φοινικοδάσος του Βάι στην οποία εμπλέκεται άμεσα η μονή Τοπλού και μια εταιρεία βρετανικών συμφερόντων.

Τον Μάιο του 2016, 17 φορείς και 123 πολίτες προσέφυγαν για την ακύρωση του Προεδρικού Διατάγματος και παρόλο που η επίμαχη περιοχή έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000, ενώ επιμέρους τμήματά της έχουν χαρακτηρισθεί ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για την ορνιθοπανίδα, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι μπορεί να προχωρήσει ένα σχέδιο κατασκευής τουριστικών κατοικιών το οποίο, πέρα από την προώθηση του μοντέλου του μαζικού τουρισμού, απειλεί τους υδάτινους πόρους της περιοχής καθώς προβλέπει τη δημιουργία γηπέδου γκολφ. Όπως είναι γνωστό, ένα τέτοιο γήπεδο έχει μεγάλες απαιτήσεις άρδευσης, έστω και εποχικές, γεγονός που σημαίνει μεγάλη κατανάλωση νερού. Συγκεκριμένα, σε έναν χρόνο ένα γήπεδο γκολφ καταναλώνει περίπου 1.000.000 μ3 νερό, όσο καταναλώνει, δηλαδή, την ίδια χρονική περίοδο μια πόλη με πληθυσμό 11.000 κατοίκων! Αναρωτιέται λοιπόν κανείς ποιες θα είναι οι επιπτώσεις από τη συγκεκριμένη επένδυση όσον αφορά την επάρκεια του νερού στην πλέον ξηροθερμική περιοχή της Ευρώπης, που ήδη από το 1995 έχει ενταχθεί στις επικίνδυνες για ερημοποίηση περιοχές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η απόφαση του ανώτατου ακυρωτικού δικαστηρίου μπορεί να αποκτήσει πιλοτικό χαρακτήρα για

αντίστοιχα σχέδια που απειλούν τους φυσικούς πόρους και προωθούνται με τη μέθοδο του *fast track* την οποία εγκαινίασε το παλιό πολιτικό σύστημα των ΝΔ-ΠΑΣΟΚ και υιοθετεί σήμερα, με μαεστρικό τρόπο, η πρώτη φορά Αριστερά. Όπως αναφέρεται στην απόφαση, το επενδυτικό σχέδιο, έχει χαρακτηριστεί από το 2012 στρατηγική επένδυση με απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Στρατηγικών Επενδύσεων, που σημαίνει ότι για να εξυπηρετηθεί μια επιθετική επιχειρηματικότητα, παρακάμπτονται οι αντιρρήσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των πολιτών και η περιβαλλοντική νομοθεσία.

- **ΡΕΘΥΜΝΟ:**

Η προστασία του νερού απασχολεί και όσους αντιστέκονται σε φαραωνικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν το νερό για ενεργειακούς σκοπούς, μακριά από τις κοινωνικές ανάγκες.

Σε πρόσφατη ανακοίνωσή της η **Συντονιστική Ομάδα Ρεθύμνου του Παγκρήτιου Δικτύου κατά των βιομηχανικών ΑΠΕ** αναφέρεται στον υβριδικό σταθμό της ΤΕΡΝΑ στο φράγμα Ποταμών. Σημειώνει: «Το φράγμα Ποταμών σχεδιάστηκε για “την άρδευση του κάμπου του Ρεθύμνου και την ουσιαστική ενίσχυση της υδροδότησης του Δήμου Ρεθύμνου”. Όλες οι εγκρίσεις Περιβαλλοντικών Όρων που του έχουν δοθεί αφορούν αποκλειστικά την ύδρευση των δήμων Ρεθύμνου και Αρκαδίου και την άρδευση 25.820 στρεμμάτων σε δήμους Ρεθύμνου και Αρκαδίου. Ωστόσο, λίγο πριν τα εγκαίνια του φράγματος το 2009, άρχισαν να προετοιμάζουν την κοινή γνώμη για την “ενεργειακή αξιοποίηση” του».

Μετά την υπογραφή της συμφωνίας με την ΤΕΡΝΑ, το 2012, ο Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ συμπεριφέρεται πλέον απροκάλυπτα ως πλασιέ, διαφημίζοντας το “μεγάλο αναπτυξιακό έργο”, τον υβριδικό της ΤΕΡΝΑ», συνεχίζει η επιτροπή και θέτει το ακόλουθο ερώτημα:

«Για ποιόν είναι “αναπτυξιακό” ένα έργο που θα καταστρέψει ανεπιστρεπτί τόσες προστατευόμενες περιοχές σε Ρέθυμνο, Αμάρι και Σητεία για να παράγεται ρεύμα 50 MW για 8 ώρες μόνο την

ημέρα, το οποίο θα πουλιέται στο δίκτυο προς 236 ευρώ η μεγαβατώρα όταν η λιανική τιμή της μεγαβατώρας στο διασυνδεδεμένο δίκτυο είναι 70 ευρώ;»

Με λίγα λόγια: Τόσα χρόνια, η προπαγάνδα των εταιρειών ΑΠΕ υποστήριζε ότι θα σωθεί ο πλανήτης με την αξιοποίηση του ήλιου και του αέρα και θα κλείσουν τα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια. Κι αφού ξεριζώθηκαν χιλιάδες στρέμματα πολύτιμης βλάστησης και τσιμεντώθηκαν βουνά για να γεμίσουν ανεμογεννήτριες, η ΤΕΡΝΑ ομολογεί πως όχι μόνο δεν μας σώζουν οι ανεμογεννήτριες αλλά το ασταθές ρεύμα που παράγουν δημιουργεί προβλήματα στο δίκτυο και στα θερμοηλεκτρικά εργοστάσια!».

- **ΦΘΙΩΤΙΔΑ:**

Αρνητικές μπορεί να αποδειχτούν οι εξελίξεις όσον αφορά το νερό στην περιοχή της Φθιώτιδας. Όπως ανακοίνωσε στις 24 Ιουλίου το υπουργείο Τουρισμού υπογράφηκε το Προεδρικό Διάταγμα για την οριοθέτηση του Atalanti Hills, της πρώτης Περιοχής Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) σε μη παραθαλάσσια περιοχή στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στον Έξαρχο της Αταλάντης.

Στην ανακοίνωσή του το υπουργείο υποστηρίζει ότι βασικό χαρακτηριστικό της επένδυσης αποτελεί «το περιορισμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα καθώς οι κτηριακές εγκαταστάσεις θα καλύψουν μόνο το 2,56% της συνολικής έκτασης της ΠΟΤΑ, δηλαδή 420 από τα 12.500 στρέμματα».

Δεν λέει ωστόσο κουβέντα για την κατασκευή τριών γηπέδων γκολφ (18 οπών το καθένα), τα οποία απειλούν να στραγγίσουν τα υδάτινα αποθέματα της περιοχής. Όπως αναφέραμε στην αρχή, ένα γήπεδο γκολφ απαιτεί ετησίως όσο νερό καταναλώνει μια πόλη με πληθυσμό 11.000 κατοίκων.

Τι άλλες επιπτώσεις στο περιβάλλον έχει όμως ο τουρισμός τύπου γκολφ;

Για να συντηρηθεί ο χλοοτάπητας των γηπέδων απαιτείται επίσης

εντατική χρήση φυτοφαρμάκων, τα οποία είναι κυρίως χημικά και όχι οργανικά. Έτσι, προκαλείται ρύπανση και αλάτωση του εδάφους, ρύπανση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων καθώς και της τοπικής ατμόσφαιρας. Η εγκατάσταση γηπέδων γκολφ έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή των χρήσεων γης, μέσα από τη δημιουργία μεγάλης κλίμακας υποδομών, σε βάρος παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως η γεωργία.

Πώς συμβιβάζεται λοιπόν το συγκεκριμένο μοντέλο τουριστικής μονοκαλλιέργειας με την δημόσια συζήτηση που αναπτύσσεται, εν μέσω οικονομικής ύφεσης, για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας, όταν δεσμεύεται ένας πολύτιμος φυσικός πόρος όπως το νερό;

- **ΕΥΒΟΙΑ:**

Στην ίδια περιοχή, αυτήν της Στερεάς Ελλάδας, το τελευταίο χρονικό διάστημα δραστηριοποιείται εκ νέου η ομάδα πολιτών για τη διάσωση και ανάδειξη του υγροβιότοπου του Κολοβρέχτη. Ο υγροβιότοπος βρίσκεται στα σύνορα των δήμων Μεσσαπίων-Διρφύων και Χαλκιδέων, μεταξύ Ψαχνών και Νέας Αρτάκης, στην κεντρική Εύβοια. Στον Κολοβρέχτη έχουν καταγραφεί 193 είδη πουλιών εκ των οποίων τα 56 προστατευόμενα (ερωδιοί, χαλκόκοτες, γλαρόνια, πρασινοκέφαλες πάπιες, γερακίνες, καλημάνες).

Την τελευταία 3θετία η λογική του κέρδους σε βάρος Φύσης-Κοινωνίας, η συστηματική αδιαφορία πολιτείας και αυτοδιοίκησης, παρά τις κατά καιρούς αναλαμπές, πλήττουν θανάσιμα τον υγροβιότοπο. Με τον χρόνο ο Κολοβρέχτης υποβαθμίζεται περιβαλλοντικά, μειώνεται η έκταση του, ενώ οι πολίτες της περιοχής στερούνται την πρόσβαση σε ένα σημαντικό φυσικό και κοινωνικό πόρο.

Η ομάδα πολιτών διεκδικεί την άμεση απομάκρυνση των καταπατητών, την προστασία της καμμένης περιοχής, την φυσική αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς, όπως προβλέπει η ελληνική και κοινοτική νομοθεσία, την απόδοση των καταπατημένων εκτάσεων στον υγρότοπο, τη διενέργεια

συστηματικών ελέγχων με δημιουργία παρατηρητηρίου της ρύπανσης των νερών, τη δημιουργία ενός δημόσιου προγράμματος διαχείρισης του βιότοπου, την εγκατάσταση παρατηρητηρίων για τα πουλιά, τη μελέτη της χλωρίδας και της πανίδας, την προώθηση του ήπιου φυσιολατρικού τουρισμού, της παράκτιας αλιείας.

- **ΒΟΛΟΣ:**

Τον αγώνα τους για την προστασία του νερού από τη ρύπανση συνεχίζουν και οι κάτοικοι του Βόλου, όπου φέτος συγκροτήθηκε η *Συμμαχία για το Νερό*. Η *Συμμαχία για το Νερό*, η οποία αντιστέκεται σθεναρά στη χλωρίωση των πηγαίων νερών στα χωριά του Πηλίου, αγωνίζεται με στόχο την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και του νερού ως κοινωνικό και δημόσιο αγαθό.

Για την έξαρση του φυτοπλαγκτόν, η οποία παρατηρήθηκε φέτος στις ακτές του Παγασητικού κόλπου, θεωρεί ότι απαιτείται η έγκυρη και επιστημονική μελέτη του φαινομένου έτσι ώστε να εντοπιστούν και να αντιμετωπιστούν οι πραγματικές αιτίες που το προκαλούν. Την ίδια ώρα καθολικό αίτημα της κοινωνίας είναι από τη μια η λειτουργία του Βιολογικού Καθαρισμού στο μέγιστο βαθμό και από την άλλη η προστασία της θάλασσας από κάθε είδους ρύπανση (βιομηχανικά λύματα, κοκ).

- **ΘΑΣΟΣ:**

Προβλήματα με την υδροδότηση της αντιμετωπίζει αυτό το καλοκαίρι η Θάσος. Σε ανακοίνωση της με ημερομηνία 26 Ιουλίου, η ανοιχτή επιτροπή Θάσος νερό SOS σημειώνει:

«Οι διακοπές υδροδότησης στη θάσο δεν οφείλονται σε ανομβρία. Όπως τονίζουν όλοι οι ειδικοί επιστήμονες έχουμε υπερεπαρκείς βροχές, ενώ και το έδαφος του νησιού μας είναι ιδανικό για να συγκρατεί το νερό, χάρη στη σύσταση και τη διαμόρφωσή του. Η λειψυδρία οφείλεται στην ανορθολογική διαχείριση του υπεράφθονου φυσικού νερού από τη ΔΕΥΑΘ. Είτε αυτή οφείλεται σε ανικανότητα είτε σε ανομολόγητα σχέδια, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Το νησί μας καίγεται. Οι ζωές μας βλάπτονται. Η δημόσια

υγεία κινδυνεύει. Οι επιχειρήσεις μας ζημιώνονται. Μπορούμε και πρέπει να τα σταματήσουμε όλα αυτά. Το οφείλουμε στους εαυτούς μας και στα παιδιά μας.

Δυστυχώς, τα προβλήματα αυτά απαξιώνουν τον δημόσιο χαρακτήρα της ΔΕΥΑΘ προετοιμάζοντας το έδαφος για την ιδιωτικοποίησή της. Σε όλες τις χώρες που έπεσαν στα νύχια των πολυεθνικών, οι ιδιωτικοποιήσεις ξεκίνησαν με τέτοιες διακοπές και υποβάθμιση της ποιότητας του νερού. Έτσι ο κόσμος, που αγνοεί τον πραγματικό υπαίτιο, εξεγείρεται ενάντια στη δημόσια ύδρευση, ελπίζοντας ότι κάποια πολυεθνική-επενδυτής θα φέρει βελτιώσεις. Αυτό όμως που έγινε παντού όπου προχώρησε η ιδιωτικοποίηση, ήταν η πολυεθνική να αρπάξει τις υποδομές, να πολλαπλασιάσει την τιμή του νερού για να αυξήσει τα κέρδη της και να χειροτερέψει δραματικά τις παροχές για να μειώσει τα έξοδά της».

Η επιτροπή διοργανώνει συναυλία με τη συμμετοχή του Αργύρη Μπακιρτζή, την Παρασκευή 4 Αυγούστου, στις Αποθήκες του Μεταλλευτικού Συγκροτήματος Θάσου (Παλατάκι) Λιμεναρίων.

- **ΣΚΙΟΥΡΙΕΣ:**

Το νερό βρίσκεται στο επίκεντρο του αγώνα και στην κατεχόμενη ΒΑ Χαλκιδική, όπου αυτές τις ημέρες στη Μεγάλη Παναγιά διοργανώνεται δεκαήμερο αγώνα με εκδηλώσεις, συζητήσεις και δράσεις στο βουνό το οποίο προορίζεται να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της Ελντοράντο Γκολντ και της ανεξέλεγκτης μεταλλευτικής δραστηριότητας. Όπως τονίζουν οι κάτοικοι της περιοχής οι υδατικοί πόροι της ΒΑ Χαλκιδικής αφήνονται στο έλεος της εταιρείας Ελληνικός Χρυσός, το επενδυτικό σχέδιο της οποίας προβλέπει μαζικές αποστραγγίσεις και υποβάθμιση της ποιότητάς τους καθώς το Σχέδιο Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Κεντρικής Μακεδονίας που εγκρίθηκε το 2014, δεν είχε στόχο την προστασία των νερών της περιοχής αλλά την προστασία των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων και του εγκεκριμένου Επενδυτικού Σχεδίου της Ελληνικός Χρυσός.

- **ΑΧΕΛΩΟΣ:**

Ολοκληρώνουμε το οδοιπορικό μας με τη μάχη – σύμβολο του οικολογικού κινήματος, μια μάχη που αφορά την υπεράσπιση του φυσικού περιβάλλοντος των κοινών αγαθών από τη λεηλασία της «ανάπτυξης», ό,τι προσωπείο κι αν φοράει αυτή. Πρόκειται φυσικά για την εκτροπή του Αχελώου, σχέδιο το οποίο δεν εγκαταλείπεται από τη στιγμή που το υπουργείο περιβάλλοντος, και προσωπικά ο αναπληρωτής υπουργός Περιβάλλοντος Σωκράτης Φάμελλος, προωθούν τη λειτουργία του μεγάλου υδροηλεκτρικού φράγματος στη Μεσοχώρα, που αποτελεί έργο κεφαλής στο σχέδιο της εκτροπής.

Το μέτωπο κατά του φράγματος μεγαλώνει με κορύφωση τον μήνα Αύγουστο με διαδήλωση στη Μεσοχώρα την Κυριακή 13 Αυγούστου, ενώ τις προηγούμενες ημέρες διοργανώνονται δραστηριότητες από τους κατοίκους του χωριού, την αυτόνομη συνάντηση αγώνα και το πανελλαδικό δίκτυο «Μεσοχώρα-Αχελώος SOS».

Σε ανακοίνωση του το δίκτυο επισημαίνει «το κράτος και η ΔΕΗ αντιμετωπίζουν το ποτάμι, τα νερά και, γενικότερα, τους φυσικούς πόρους, σαν αντικείμενο εκμετάλλευσης και σαν μέσο για να αντληθούν υλικοί πόροι. Ανοίγουν διάπλατα τον δρόμο στην ιδιωτικοποίηση των νερών και της ενέργειας. Δεν νοιάζονται για το αν και το νέο τους σχέδιο θα συνεχίσει να έχει τεράστιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις και αν θα οδηγήσει στον αφανισμό της Μεσοχώρας». Καταλήγοντας απαιτεί την οριστική ακύρωση του σχεδίου εκτροπής και το γκρέμισμα του φράγματος Μεσοχώρας.

******Το οδοιπορικό μετ***αδόθηκε ραδιοφωνικά τη *Δευτέρα 31 Ιουλίου στην* **αυτοδιαχειριζόμενη *εκπομπή «Π*άγιες και διαρκείς ανάγκες στην ΕΡΤ Χανίων». Το ηχητικό της εκπομπής εδώ:**

Φαρενάιτ 451: Τα Βιβλία Δίχως Αναγνώστες

Αλέξανδρος Σχισμένος

Όταν ο Ray Bradbury έφυγε από τη ζωή σε βαθιά γεράματα το 2012, η θέση του στην ιστορία της λογοτεχνίας, αλλά και του κινηματογράφου[1], είχε εδραιωθεί πάνω σε μία διαβόητη δυστοπική αφήγηση με τον τίτλο 'Farenheit 451', ένα βιβλίο για το τέλος των βιβλίων, που εκδόθηκε το 1953 και έγινε κατευθείαν πασίγνωστο. Ας δούμε λίγο αυτούς τους αριθμητικούς δείκτες:

Φαρενάιτ 451, όπως δηλώνει ήδη ο υπότιτλος του βιβλίου είναι η «θερμοκρασία στην οποία το βιβλίο αναφλέγεται και καίγεται». Είναι αριθμός συμβολικός και όχι ακριβής, φυσικά, αφού η θερμοκρασία εξαρτάται από το είδος του χαρτιού και τη μέθοδο τυπώματος του βιβλίου, αλλά αυτό δεν έχει καμία σημασία παρά μόνο ως κενή ακριβολογία. Αυτό που έχει σημασία είναι ακριβώς το *γεγονός* ότι τα βιβλία καίγονται και καίγονταν και θα καίγονται, μία πραγματικότητα που συγκλόνισε τον νεαρό Ray, όταν έμαθε για την πυρπόληση της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας. «Έκλαψε, όταν έμαθε, σε ηλικία 9 ετών, ότι η αρχαία βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας είχε καεί», γράφει ο μελετητής της αμερικάνικης λογοτεχνίας John Cusatis[2].

Αυτή η ανεπίστρεπτη απώλεια της ιστορικής μνήμης και της πολιτισμικής δημιουργίας της εγγράμματης ανθρωπότητας, το αναπόφευκτο τέλος του γραπτού λόγου στην πυρά, δεν είναι *φυσικό γεγονός*, όπως είναι η φυσική φθορά που κάνει το χαρτί να κιτρινίζει σαν ήλιος, εκπυρώνοντας, δίχως να αφανίζει τις λέξεις και διατηρεί, σε αρχαία παλίμψηστα και παπύρους της Βύβλου τα ίχνη των φαντασιακών σημασιών μπροστά στην επερχόμενη σιωπή του παρελθόντος. Η πυρά, αντιθέτως, καταργεί τη χρονικότητα, τη διάρκεια του γραπτού κειμένου και αντιστρέφει τη βεβαιότητα ενός Derrida, πως η γραπτή έκφραση

διατηρείται «παρά την πλήρη απουσία του υποκειμένου και πέρα από τον θάνατό του»[3]. Το κάψιμο ενός βιβλίου, αυτό που δηλώνεται συμβολικά από την αριθμητική έκφραση «Φάρενάιτ 451» είναι *ιστορικό γεγονός*, γεγονός που έχει την *αρχή* του στη δράση των ανθρώπων, δηλαδή ***πολιτικό γεγονός***.

Ας πάμε στο 1953, τη χρονιά που εκδόθηκε το βιβλίο. Ως δήλωση έτους, ο αριθμός δεν παραπέμπει σε ένα αφηρημένο συμβολισμό ενός τύπου ιστορικής και πολιτικής πράξης, αλλά σε πλέγματα ιστορικών και πολιτικών πράξεων, σε ιστορικές πραγματώσεις του αφηρημένου συμβολισμού.

Μέτα από την πυρπόληση της βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας από τον Καίσαρα και από τον Χαλίφη, μετά τις πυρές των απαγορευμένων βιβλίων της Ιεράς Εξέτασης και ακόμη και μετά την ενηλικίωση του ίδιου του Bradbury, ήρθαν οι δημόσιες «γιορτές» καύσης βιβλίων των Ναζί και οι διώξεις συγγραφέων και ποιητών από τον Στάλιν. Τον Οκτώβριο του 1953, όταν βγήκε το βιβλίο, οι Ναζί είχαν μόλις ηττηθεί ενώ ο Στάλιν είχε πριν λίγους μήνες πεθάνει, η εργατική εξέγερση της 17^{ης} Ιούνη στην Ανατολική Γερμανία είχε καταπνιγεί και στις Η.Π.Α. η μελανή οπή του πογκρόμ που εξαπέλυσε ο γερουσιαστής ΜακΚάρθυ κατάπινε κάθε δημόσια φωνή. Ο Bradbury λοιπόν δεν χρειαζόταν να ταξιδέψει με τα φτερά της φαντασίας στο αρχαίο λιμάνι της Αλεξάνδρειας. Η θερμοκρασία που επέλεξε για τίτλο και δηλώνει την καύση του βιβλίου, την καταστροφή της ιστορικής μνήμης και της ανθρώπινης δημιουργίας ως πολιτική πράξη, το Φάρενάιτ 451, ήταν η θερμοκρασία της εποχής του, του σκοτεινού 20^{ου} αιώνα.

Ας δούμε πολύ σύντομα το πανόραμα της επερχόμενης δυστοπίας που περιγράφεται στις σελίδες του βιβλίου. Ο Bradbury μας παρουσιάζει μία κοινωνία όπου ΟΛΑ τα βιβλία είναι απαγορευμένα, και τεράστιες οθόνες τηλεόρασης, διαρκώς ανοιχτές, καταλαμβάνουν τους τοίχους των σπιτιών και τη φαντασία των υπηκόων. Σε αυτή την κοινωνία η ιστορική ακολουθία των καταλόγων των απαγορευμένων βιβλίων έχει πλέον περαιωθεί, έχει ολοκληρωθεί και στρατιές ‘πυρανθρώπων’ (ο

Bradbury παίζει με την κυριολεκτική σημασία της αγγλικής λέξης fireman που σημαίνει ‘πυροσβέστης’, μα στην ελληνική το λογοπαίγνιο χάνεται), εκπαιδευμένοι και στρατολογημένοι από το Κράτος (με Κ κεφαλαίο) καταστρέφουν τα τελευταία εναπομείναντα σε κρύπτες βιβλία. Ένα τέτοιο βιβλίο βρίσκει ο ήρωας του βιβλίου, ο εκπαιδευμένος κρατικός καταστροφέας βιβλίων Μόνταγκ, αλλά αντί να το καταστρέψει, το διαβάζει. Και η ζωή του αλλάζει.

Η ανάγνωση του βιβλίου, η πράξη της ανάγνωσης αποκαλύπτει στον Μόνταγκ τις δυνατότητες ενός εσωτερικού διαλόγου και τον απέραντο εσωτερικό ορίζοντα, του αποκαλύπτει το εσωτερικό βάθος της υποκειμενικότητάς του, τη σκέψη που αναδύεται μέσα στη σιωπή και παρά τη σιωπή αναδημιουργεί, αναδιπλασιάζει και πολλαπλασιάζει τον εαυτό της και τους φαντασιακούς της τόπους. Η ανάγνωση ενός βιβλίου κάνει τον Μόνταγκ να εξεγερθεί συνειδησιακά, να μην χωράει στην επιφάνεια της οθόνης, να αρνείται την κενή ψυχαγωγία και τη χαυνωτική ηδονή του θεάματος. Επίσης, συναντά μία ακόμη αναγνώστρια (πράγμα που σε αυτή την κοινωνία είναι ανατρεπτικός πολιτικός χαρακτηρισμός) και γνωρίζει, με ανοιχτό πλέον τον εσωτερικό ορίζοντα της συνείδησής του, τον έρωτα για τον άλλο, τον πόθο υπέρβασης του εαυτού. Από διώκτης, γίνεται διωκόμενος, από φρουρός γίνεται παρίας και οι συνάδελφοί του στρέφονται, με το διαχρονικό μένος των οργάνων της τάξης για όσους αυτομολούν, εναντίον του σε ένα ανθρωποκυνηγητό.

Ενώ κάθε ελπίδα μοιάζει να έχει χαθεί, ο Bradbury μας αφήνει στο τέλος μία μικρή διέξοδο. Κυνηγημένος ο Μόνταγκ και αφού έχει καταστρέψει το βιβλίο που τον μάγεψε για να χάσουν οι διώκτες του τα ίχνη του, συναντά έξω από τα όρια της πόλης, στην ύπαιθρο, εκτός κοινωνίας, στη φύση, μία άλλη ομάδα ανθρώπων. Μία ομάδα που προσπαθεί να αντισταθεί στην καταστροφή της μνήμης, μία ομάδα διάσωσης του παρελθόντος που αγαπά τα βιβλία και ο Μόνταγκ ενώνεται μαζί τους.

Σώθηκε λοιπόν η ανάγνωση; Δυστυχώς όχι. **Η διάσωση του παρελθόντος, η διατήρηση της ιστορικής μνήμης, αν δεν υπάρχει**

ο δημόσιος χώρος του αναστοχασμού, της κριτικής και της αναζωογόνησης της ιστορικής μνήμης, μπορεί να γίνει καθήλωση. Ας δούμε πώς περιγράφουν οι άνθρωποι των βιβλίων την κοινότητά τους: «Και *είμαστε* επίσης εμπρηστές βιβλίων. Διαβάσαμε τα βιβλία και ύστερα τα κάψαμε από φόβο μήπως και τα βρουν. Τα μικροφίλμ δεν μας βοηθούσαν· ταξιδεύαμε συνεχώς, δεν θα θέλαμε να θάβουμε τα μικροφίλμ και να επιστρέφουμε αργότερα. Υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να τα ανακαλύψουν. Είναι προτιμότερο να τα φυλάμε μέσα στα κεφάλια μας, όπου κανείς δεν μπορεί να τα δει ούτε να υποψιαστεί την ύπαρξή τους. Είμαστε όλοι αποσπάσματα ή και μεγάλα κομμάτια Ιστορίας, Λογοτεχνίας και Διεθνούς Δικαίου· ο Μπάυρον, ο Τομ Παίην, ο Μακιαβέλι, ο Χριστός, οι πάντες εδώ. Και η ώρα είναι περασμένη. Και ο πόλεμος όπου να ‘ναι αρχίζει[4]».

Οι άνθρωποι-βιβλία δεν είναι αναγνώστες, είναι *ζωντανά βιβλία*. Αλλά εδώ επανέρχονται οι ενστάσεις που διατύπωσε ο Πλάτων ενάντια στον γραπτό λόγο, ότι τα γραπτά κείμενα *δεν σου απαντούν*. Παρομοίως και τα *ζωντανά βιβλία*, δεν απαντούν, απλώς διατηρούν, επαναλαμβάνουν, αφηγούνται το ήδη γραμμένο. Το υποκείμενο που έγινε βιβλίο δεν είναι ο αναγνώστης, είναι το βιβλίο.

Μέσα στην αναγκαία ταύτιση, στη διαρκή απομνημόνευση και επανάληψη των διασωθέντων ήδη γραμμένων κειμένων έχει χαθεί η απόσταση ανάμεσα στον αναγνώστη και το κείμενο, η απόσταση και η γέφυρα που ορίζουν τον τόπο της *ερμηνείας*, τον τόπο της *φαντασιακής ανάπλασης του νοήματος*, τον τόπο της *κριτικής ανάγνωσης* και της επερχόμενης δημιουργίας. Χωρίς αυτόν τον τόπο, τα βιβλία μένουν στέρφα, ανίκανα να γεννήσουν νέα νοήματα, ανίκανα να βρουν *αναγνώστες*. Και ο συγγραφέας το γνωρίζει αυτό, ο άνθρωπος-βιβλίο το παραδέχεται: «Το μόνο που θέλουμε είναι να διατηρήσουμε άθικτη τη γνώση που πιστεύουμε ότι χρειαζόμαστε. Προς το παρόν, δεν έχουμε σκοπό να ερεθίσουμε ούτε να εξοργίσουμε κανέναν[5]», καθώς οι άνθρωποι-βιβλία δεν δημιουργούν πραγματικά *κοινότητα*, αλλά *βιβλιοθήκη*.

Ο Bradbury μας λέει λοιπόν ότι μπορεί να καταστραφεί μαζί με

το βιβλίο και την ιστορική μνήμη που αυτό περιέχει και η ίδια η ανάγνωση, ο τόπος της κριτικής σκέψης, και στο ιδιωτικό και στο δημόσιο πεδίο. Αλλά μας λέει και κάτι παραπάνω: ότι αυτή η καταστροφή είναι πολιτική πράξη και ότι το ατομικό δεν μπορεί παρά να ακολουθήσει, αν καταστραφεί το κοινωνικό. Ούτε αρκεί το ατομικό για να ανασυστήσει το κοινωνικό δίχως το δημόσιο, αφού η κοινότητα-βιβλιοθήκη δεν περιέχει ελεύθερο δημόσιο χώρο. Η διέξοδος λοιπόν προσφέρεται στις ενδεχόμενες μέλλουσες γενιές, αυτές που, αφού ακούσουν τα παλαιά βιβλία, ίσως τα κρίνουν, ίσως τα αμφισβητήσουν, ίσως εν τέλει, γράψουν τα δικά τους και δημιουργήσουν τον ελεύθερο δημόσιο χώρο της συζήτησης. Μόνο έτσι μπορεί να σωθεί το παρελθόν, όταν μεταβολίζεται ως παρόν στη πράξη της ελευθερίας που δημιουργεί το μέλλον.

Λίγο πριν πεθάνει και ενώ είχε αρχίσει να εκθέτει διάφορες περίεργες συνωμοσιολογικές απόψεις, ο Bradbury δήλωσε πως το βιβλίο του έχει λιγότερη σχέση με τον πολιτικό ολοκληρωτισμό, από όσο έχει με την κυριαρχία της *τηλεόρασης*. Αυτή η κυριαρχία καταστρέφει και την ιστορική μνήμη και την ανάγνωση, όχι μέσω της πολιτικής καύσης, αλλά μέσω του κατατεμαχισμού και του πληθωρισμού, προσφέροντας, αντί για γεγονότα, θραύσματα πληροφοριών ή *γεγονοτοειδή* (factoids): «Η τηλεόραση σου δίνει τις ημερομηνίες του Ναπολέοντα, αλλά όχι το ποιος ήταν» δήλωσε και επέμεινε πως «σε πνίγουν με τόσες πληροφορίες, που αισθάνεσαι φουσκωμένος[6]».

Το 2017, καθιερώθηκαν στο κοινωνικό φαντασιακό και μέσω του Διαδικτύου οι έννοιες fake-news και post-truth, ψευδοειδήσεις και μετα-αλήθεια, ως ισχυρά πολιτικά εργαλεία, ικανά να διαμορφώνουν την κοινωνική πραγματικότητα. Το Διαδίκτυο βέβαια δεν είναι τηλεόραση, φέρει νέες προβληματικές. Διαβάζοντας το Φαρενάιτ 451 είναι ευκαιρία να αναρωτηθούμε ποια είναι η θερμοκρασία της δικής μας εποχής.

Παρακάμπτοντας βέβαια το ερώτημα, ποιος άνθρωπος θα αφιέρωνε τη ζωή και τη μνήμη του για να διασώσει κείμενα του Διεθνούς Δικαίου;

Σημειώσεις:
[1] Το 1966 το Farenheit 451 έγινε ταινία από τον Φρανσουά Τρυφώ.
[2] Cusatis, John (2010). Research Guide to American Literature: Postwar Literature 1945–1970. Facts on File Library of American Literature. 6, εκδ. Infobase Publishing, Ν. Υόρκη.
[3] Derrida, Jacques (1967) Περί Γραμματολογίας, εκδ. Γνώση, 1990, Αθήνα.
[4] Από το Φαρενάιτ 451, όπως παρατίθεται στον τόμο Περί βιβλιοθηκών, εκδ. Άγρα, Αθήνα 2009, σσ. 180-181.
[5] Ο.π.
[6] https://www.laweekly.com/news/ray-bradbury-fahrenheit-451-misinterpreted-2149125

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ | Ο Φάμελλος Υπογράφει τον Θάνατο του Αχελώου (audio)

Εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ.
Κάθε Παρασκευή στις 14:00, στην ERTOPEN.
Αναλύσεις και σχολιασμός… από τα κάτω.

Στην τελευταία εκπομπή της σεζόν, μιλήσαμε για όλες τις εξελίξεις όσον αφορά την εκτροπή του Αχελώου.

Το υπουργείο Περιβάλλοντος δεν ξεπερνά την τύφλωση της «ανάπτυξης»: ο αν. υπουργός Σωκράτης Φάμελλος επιμένει στην αδειοδότηση της λειτουργίας του υδροηλεκτρικού φράγματος στη Μεσοχώρα. Όλες οι εξελίξεις όσον αφορά την εκτροπή του Αχελώου στην εβδομαδιαία ραδιοφωνική εκπομπή ΒΑΒΥΛΩΝΙΑ στο ραδιόφωνο

της ERTOPEN Ertopen – radio 106,7 που πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή, 28 Ιουλίου, 2017.

Διαψεύδεται ο αναπληρωτής υπουργός Περιβάλλοντος Σ. Φάμελλος στην εκπομπή της ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ στο ραδιόφωνο της ertopen. Σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον δημοτικό σύμβουλο του Δήμου Αγρινίου Στέλιο Μυρμήγκη διαπιστώνεται πως ουδέποτε ο αναπληρωτής υπουργός συναντήθηκε με την επιτροπή των θεσμικών της Αιτ/νιας κατά της εκτροπής του Αχελώου! Το μέτωπο κατά του φράγματος μεγαλώνει με κορύφωση τον μήνα Αύγουστο με διαδήλωση στη Μεσοχώρα (Κυριακή 13/8). Πληροφορίες εδώ.

Στο μικρόφωνο ο Νίκος Ιωάννου.

Ραδιοφωνικά στους 106,7 στα FM για την Αττική, στους 96,5 FM μέσω του Εργατικού Κέντρου Εύβοιας και μέσω του Ράδιο Ένωση 97,3 FM στην Βοιωτία.
Διαδικτυακά στο https://www.ertopen.com/radio.

Τα ηχητικά όλων των εκπομπών **εδώ**.

Overcoming the State by Reinventing the Polis

Yavor Tarinski

The rhetoric of Thatcher and of Reagan has changed nothing of importance (the change in formal ownership of a few large enterprises does not essentially alter their relation to the State), … the bureaucratic structure of the large firm remains intact [and] half of the national product transits the public sector in one way or another (State, local governmental organizations, Social Security); … between half and two-thirds

of the price of goods and services entering into the final national expenditure are in one way or another fixed, regulated, controlled, or influenced by State policy, and … the situation is irreversible (ten years of Thatcher and Reagan made no essential changes therein).[1]
Cornelius Castoriadis

Authoritarian Globalization and the State

For some time now, but especially with the eruption of the global financial crisis in 2008, the globalized neoliberal system have managed, in some aspects, to stabilize and entrench itself more firmly by taking explicitly anti-democratic and essentially authoritarian forms. In contrast to the narrative offered by its supporters on the Right and chimed by most of its opponents on the Left, neoliberalism's synthesis with representative democracy hasn't led us towards dismantlement of the state bureaucracies, but instead towards their replication on global, international level (transgressing however the national political discourse). The widely propagated nowadays idea of raging individual freedom is being accompanied by the reality of aggressive erosion of personal rights and supplementation of individuality with uniformed consumerist atomization.

This state of things was clearly exemplified by the brutal power which the international financial institutions and the European technocrats exercised in the case of Greece. The naked force with which the global elites responded to the anti-austerity resistance waged by the Greeks was simultaneously a demonstration and warning that national-sovereignty is a thing of the past. It was made clear that no country will be allowed to step out of line. This new reality leads large segments of the Left even today to disorientation since the sphere of national politics, viewed by them as main front for anti-capitalist struggle, has been completely dismantled, giving birth to contradictory left-wing projects

like Varoufakis’s Diem25[2].

Despite all the talks of state “amputation”, neoliberalism instead proceeds in its reconceptualization. In fact, the state apparatus is reduced to central enforcer of capitalist dogmas and producer of anthropological types that are necessary to keep the current system going. Narratives of “raging freedom” are invoked to mask the authoritarian nature of the contemporary oligarchy. But the state’s role as guardian of the neoliberal doctrine and its main pillars, like unlimited economic growth, deepens even further its conflict with society, often resorting to brute force, and thus becoming increasingly delegitimized entity.

In the face of this global authoritarian system, in which states seek to submit local populations to the will of international technocratic elites and transnational agreements (like TTIP), the far-Right and large part of the far-Left seem to agree on the need to revive the independent nation-state. But their essentially bureaucratic and predisposed to racism proposal seems to not find significant popular support, except for some sporadic electoral successes, provoked mainly by fear and insecurity, rather than political agreement. And the examples of the age of national-politics bear enough reasons for us to reject the retreat to the all powerful and equally authoritarian nation-state sovereignty.

On the other hand, the proposal of the so-called political Center, both Right and Left, to stick to the current discourse seems to be completely bankrupted. The dominant institutions of governance seems to be completely delegitimized, with record levels of electoral abstention and rising social cynicism, thus forced to constantly resort to sheer violence when facing popular disagreement and resistance. This reality has made many social movements and segments of society to engage in exploring new modes of organizing everyday life beyond the bureaucratic fragmentation enforced by the state.

The City as Locus for Politics beyond Statecraft

During last years the city has emerged as potential contender to the nation-state. The radical geographer David Harvey has even argued that ‘rebel cities’ will become a preferred site for revolutionary movements[3]. Great theoretical influence in this field is the work of libertarian thinker Murray Bookchin who, like the philosopher Cornelius Castoriadis[4], returned to the forgotten ancient Athenian concept of the *Polis*[5]. He attempted with great success at revealing the revolutionary essence of this notion and its potentialities for our times. To parliamentary oligarchy, tribal nationalism and capitalist relations Bookchin proposed direct-democratic confederations of libertarian municipalities where citizens participate directly in local assemblies and elect revocable delegates to regional councils[6]. In the city and its historic rivalry with the State, he saw a possible **public space** where civic culture can break domination in all its forms.

While large cities worldwide are increasingly following their own agendas that often go against State policies, like the city of London and its resistance to Britain’s leave of the EU (the so-called ‘Brexit’)[7], a new generation of municipal platforms is emerging, boosted by the deepening of the crisis of representation. Most of them are partially influenced by the above-mentioned theoretical framework, and have sprung in different parts of the world, but mainly in Europe. In Spain such projects govern most major cities like Barcelona and Madrid[8]. These platforms are trying to reverse the austerity measures that are being enforced by the State, international technocratic institutions and transnational agreements, remunicipalize basic services, introduce participatory decision-making bodies on local level, challenge governmental anti-migrant policies etc. Some of these ‘rebel cities’ have began connecting with each other, thus multiplying and strengthening their voices.

In the US also local municipalities have reached to conflict with the central government's policies. Close to 250 cities across the country have pledged to adopt, honor and uphold the commitments to the goals set by the Paris Agreements after the announcement of president Trump's plans to break up with the latter[9]. But while the motivations of some of these local administrations remain questionable due to their possible connections with the main electoral opponents to the contemporary government, municipal platforms are emerging in the US as well, like the initiative *Olympia for All*[10] that tries to give more participatory and ecological characteristics to the municipality of Olympia, Washington (USA).

Of course there are problems with these practices. Most of these municipal projects attempt at trying to radicalize cities through the mechanisms of local bureaucracies that resemble to a large degree the state apparatus. This fact rises the question of how far this "radicalization" can go. It also underlines the difficulty of balancing between city bureaucracy and social movements. These problematics should not make us abandon the city as potential locus for making politics outside statecraft, but provoke us to rethink it as truly public space that is constantly being recreated by its citizens and that goes beyond narrow electoralism.

One contemporary case that goes in this direction is the democratic autonomy being built in Rojava. The base of the confederal system that nowadays functions in this part of the war-torn Middle East was set through strategy that resembles to a large degree the principles of libertarian municipalism. Activists began organizing grassroots decision-making bodies – communes and councils – in neighborhoods and villages, mostly situated in North Kurdistan and Rojava, that functioned in parallel to the official state institutions, trying to gain legitimacy through providing space that allows people to directly self-organize their everyday lives. Their work proved

successful when during the Arab spring a power vacuum was created and most of the involved communities were able to self-manage themselves sustainably without the involvement of statist apparatuses.

Beyond Bureaucracy and Domination

The authoritarian nature of the contemporary system requires anti-authoritarian alternative paradigm if it is to be successfully challenged. While many have argued that the current rise in authoritarianism and technocracy is nothing but a temporary phase in the liberal oligarchic rule, others, like Walter Benjamin, have argued that the "state of exception" in which we live is in fact not the exception but the rule[11]. Electoral victories by far-right candidates and fascist parties are not some sort of systemic breakdown but continuation of traditional hierarchical rule by other means. Thus it is up to all of us, of those "below", to bring about a real exception in the tradition of heteronomy and radically break up with domination of human over human and of humanity over nature.

The way through which this could be achieved, logically cannot pass through the ballot box, either on national or local level, but through the self-organization and self-institution of society itself. This would imply communities organizing independently from established bureaucracies and determining themselves their agendas. Something similar to the demonstrations against the **Dakota Access Pipeline** where indigenous people and social movements managed to achieve significant victory, against both big capital and an alliance of state governments, in the preservation of their commons, building "from below" a movement that spread to more than 300 cities across the US and received solidarity from all over the world, including Thailand, Japan and Europe[12].

We saw that in the last decade the popular resistances in urban areas have adopted an anti-authoritarian approach with

democratic characteristics. Vanguardist structures like parties and syndicates, once dominant among social movements, have nowadays been abandoned and replaced by open participatory institutions. Demonstrations are increasingly turning into reclamation of public spaces and buildings. Thus we can speak of general social attempts at redefining what democracy is.

The role of social movements in these processes would be not to lead but to nurture these direct-democratic traits that stem from our very societies. Among the main questions for them should be how to manage to successfully locate and maintain the grassroots institutions that are emerging in public squares and city neighborhoods in the short eruptions of civil disagreement with enforced “from above” policies. And how their character could be transformed from purely symbolic to effective and decision-making. This also puts forward the need of regional and even transnational connectednes between such dispersed local grassroots institutions for them to be able to function sustainably in the face of state and capitalist hostility. For such germs of genuine direct democracy we could also look beyond the contemporary Western world, in places like Chiapas, Rojava and other indigenous communities and cultures but also in historical political traditions that go as far as the ancient Athenian *Polis.*

Conclusion

As Castoriadis have suggested, we are at a crossroad in the roads of history[13]. Some of the more visible paths will keep us within heteronomy, in worlds dominated by the barbarism of international agreements and technocratic institutions, State apparatuses and nationalist cannibalism. Although the characteristics of each one of them may differ, their base remains essentially the same: elites and predetermined truths dominating society and nature. Humanity have been living within this framework during most of its recent history and

the symptoms are painfully familiar to us all: loss of meaning, conformism, apathy, irresponsibility, the tightening grip of unlimited economic growth, pseudorational pseudomastery, consumption for the sake of consumption, technoscience that strengthens the domination of capitalist imaginary etc.

There is however another road that is not that visible, but always existent. Unlike the above mentioned directions that are being determined by extra-social sources, this one has to be opened and laid through the political practice of all citizens and their will for freedom. It requires the abolition of bureaucratic fragmentation of everyday life, which is the essence of the State, reclamation of the public space and the *Polis*, reawakening of the creative imaginary and re-articulation of the project of Autonomy. But it is a matter of social and individual political choice which road our societies will take.

Notes:

[1] Cornelius Castoriadis: *The Castoriadis Reader,* Blackwell Publishers 1997, pp 406-410

[2]https://greece.greekreporter.com/2016/02/10/why-varoufakis-diem25-will-fail-to-produce-change-in-europe/

[3] David Harvey: *Rebel Cities,* Verso Books 2012, p.117

[4] Cornelius Castoriadis: *The Castoriadis Reader,* Blackwell Publishers 1997, pp 267-289

[5] Murray Bookchin: *From Urbanization to Cities,* Cassel 1995, p. 62-81

[6] https://new-compass.net/articles/communalist-project

[7] https://www.qmul.ac.uk/media/news/items/hss/178917.html

[8] https://www.redpepper.org.uk/rebel-cities-the-citizen-platforms-in-power/

[9]https://www.buzzfeed.com/jimdalrympleii/us-states-and-cities-react-to-paris-withdrawal?utm_term=.xmlReY3O3#.lgnX98G2G

[10] https://new-compass.net/articles/olympia-all

[11] Walter Benjamin: *Selected Writings, Volume 4 1938-40,* The Belknap Press of Harvard University 2003, p.392
[12] https://www.colorlines.com/articles/people-300-cities-are-taking-part-nodapl-day-action
[13] Cornelius Castoriadis, *Figures of the Thinkable,* unauthorized translation 2005, p.146

***The present text was delivered as a speech in a panel, entitled "Overcoming the State", part of the 3rd Antiauthoritarian Festival in Ioannina, Greece (June, 2017).**

Δεξιά Ριζοσπαστικοποίηση & Αυταρχικός Νεοφιλελευθερισμός στο Μόρφωμα της ΝΔ

Αντώνης Μπρούμας

Τον τελευταίο καιρό στην Ελλάδα έχουμε μια ριζοσπαστικοποίηση της Δεξιάς. Καθώς η Αριστερά μετατοπίζεται προς το κέντρο, εκσυγχρονίζοντας το κράτος και βαθαίνοντας τη νεοφιλελεύθερη ολοκλήρωση της κοινωνίας, οι εκπρόσωποι της Δεξιάς μετατοπίζονται προς μία ριζοσπαστική εμμονική ρητορική περί αριστερής απειλής, σοβιετίας, κρατισμού, πολέμου κατά των επενδύσεων, κομμουνιστικού κινδύνου, δύο άκρων, Αριστεράς εκτός του δημοκρατικού τόξου, κτλ.

Για τον περισσότερο κόσμο, πλην του σκληρού ακροατηρίου της Δεξιάς, η ριζοσπαστικοποίηση αυτή δεν είναι κατανοητή, γιατί δεν απαντάται στην καθημερινότητά του. Υπάρχουν όμως λόγοι, για τους οποίους ριζοσπαστικοποιείται η Δεξιά. Είναι κατ' αρχάς οι ακόλουθοι:

1. Η πολιτική ως εκλογικό προϊόν στηρίζεται στη διάκριση. Σε μια εποχή προσέγγισης των θέσεων όλων των κομμάτων η ριζοσπαστικοποίηση διακρίνει τη ΝΔ από τον Σύριζα και θωρακίζει την εκλογική βάση της. Συμβαίνει όμως και το αντίθετο. Η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση συσπειρώνει την αποσυσπειρωμένη εκλογική βάση του Σύριζα.

2. Η απαλλοτρίωση από τους δανειστές των κεντρικών πολιτικών αποφάσεων για τη χώρα απαξιώνει τις εγχώριες δυνάμεις αντιπροσώπευσης. Η υπερθεμάτιση σε συγκρουσιακή ρητορική αποπροσανατολίζει από την απαλλοτρίωση της δημοκρατίας, ενώ διατηρεί το ενδιαφέρον κάποιων στο παίγνιο της κεντρικής πολιτικής σκηνής. Η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση ευνοεί έτσι και πάλι τον Σύριζα, εμφανίζοντάς τον σε συγκρουσιακή σχέση με την ΝΔ.

Συνεπώς, η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση επιχειρεί τη διάσωση του προϊόντος «αντιπροσωπευτική πολιτική» από τη γενικευμένη απαξίωσή του από τους βασικούς καταναλωτές του, τους ψηφοφόρους. Τα οφέλη από τη διαρκή καλλιέργεια ενός κλίματος έντασης τα καρπώνεται βραχυπρόθεσμα κυρίως η ΝΔ, χωρίς όμως να αποκόπτει ουσιαστικά τον Σύριζα από το παίγνιο της πολιτικής εξουσίας.

Υπάρχουν όμως και βαθύτεροι λόγοι για την δεξιά ριζοσπαστικοποίηση. Αυτοί λέγονται ***αυταρχικός νεοφιλελευθερισμός*** και κωδικοποιούνται ως εξής:

3. Η επιβεβαίωση ότι δεν υπάρχει εναλλακτική από έναν από τους παλαί ποτέ βασικούς εγχώριους αμφισβητίες της στην κεντρική πολιτική σκηνή δίνει την δυνατότητα για μία νεοφιλελεύθερη ηγεμονία ετών. Με τις δυνάμεις, που επιθυμούν την εφαρμογή της σκληρής εκδοχής της (δανειστές, κεφάλαιο) να υπερτερούν συντριπτικά έναντι της κοινωνίας, ο βασικός εκπρόσωπος της σκληρής εκδοχής (ΝΔ) νιώθει ότι έχει πια χώρο να μετατοπίσει το πλαίσιο, να υπερθεματίσει και να βγει στην επίθεση σε όλα τα μέτωπα, ακόμη και με σχήματα που ξεφεύγουν προφανώς από τον χώρο του κέντρου. Η ηγεμονία, που πρέπει να χτιστεί πάνω στην

ήττα, δεν πρέπει να επιδέχεται αμφισβήτησης, ακόμη και κεντρώας, καθώς τα χέρια πρέπει να είναι λυμένα για τομές σε βάθος. Το ακραίο κέντρο βρίσκεται σε πλήρη εκτύλιξη.

4. Από το tea party μέχρι το UKIP η δεξιά ριζοσπαστικοποίηση αποτελεί μία νέα συνεκτική αφήγηση για το μέλλον. Σύμφωνα με αυτή τα σύγχρονα προβλήματα μπορούν να λυθούν χωρίς να αμφισβητήσουμε το νεοφιλελεύθερο πλαίσιο αλλά, ταυτόχρονα, με την επιστροφή σε ένα πιο ανταγωνιστικό έθνος-κράτος. Στη νέα συνθήκη πρέπει να γίνουμε πιο ανταγωνιστικοί ως έθνος, για να δούμε καλύτερες μέρες. Η εθνικιστική αφήγηση όχι μόνο διατηρεί άθικτη την πηγή των προβλημάτων αλλά επιταχύνει την πορεία των πραγμάτων. Είναι όμως σαφώς πιο ελκυστική από ρητορικής άποψης. Έτσι, στα χνάρια του Trump, ο εγχώριος θαυμαστής του Άδωνις μπορεί να πουλάει έθνος στους φτωχούς ψηφοφόρους του την ίδια ώρα, που τους στερεί την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες υγείας. Δομείται έτσι μία ηγεμονία, η οποία στο σύμπλεγμα κεφάλαιο/έθνος/κράτος επενδύει ξανά στις συνεκτικές δυνατότητες της φαντασιακής κοινότητας του έθνους, για να συγκαλύψει τις διαλυτικές για τις ανθρώπινες κοινωνίες αρνητικές εξωτερικότητες της αποχαλίνωσης του κεφαλαίου.

5. Από την αυγή του ο νεοφιλελευθερισμός είναι ένα πολιτικό εγχείρημα ανατροπής των κοινωνικών και δημοκρατικών κατακτήσεων του 19ου και του 20ου αιώνα. Η πρώτη χρήση του όρου ανάγεται στον οικονομολόγο Alexander Rüstow, ο οποίος το 1938 κάλεσε σε αναβίωση φιλελεύθερων αξιών του 18ου και 19ου αιώνα, όπως η ελευθερία της επιχειρηματικότητας. Το «νέο» στον νεοφιλελευθερισμό αφορούσε ήδη από τότε τις νέες σε σχέση με τους προηγούμενους αιώνες κοινωνικές συνθήκες, δηλαδή τις κατακτήσεις των από κάτω σε σχέση με τα συνδικάτα, τα κοινωνικά και δημοκρατικά δικαιώματα και το κράτος πρόνοιας. Από την εκκίνησή του το νεοφιλελεύθερο εγχείρημα στόχευε στο ξήλωμα των κατακτήσεων αυτών, αντιμετωπίζοντάς τα ως εμπόδια στην αποχαλίνωση της εξουσίας του κεφαλαίου. Σήμερα βρισκόμαστε ήδη σε μία περίοδο, όπου η ασυμβατότητα του νεοφιλελεύθερου εγχειρήματος με στοιχειώδες κατακτήσεις,

θεμελιώδη δικαιώματα, ακόμη και αστικά, αλλά και με οποιαδήποτε μορφή δημοκρατικού ελέγχου της κοινωνίας είναι πλέον προφανής. Σε συνθήκες αποικιοκρατίας η εγχώρια δεξιά ριζοσπαστικοποίηση στοχεύει ευθέως στην εγκαθίδρυση ενός τέτοιου αυταρχικού νεοφιλελευθερισμού.

Υπάρχει ένα πρόβλημα με την δεξιά ριζοσπαστικοποίηση. Είναι ένα εγγενώς αντιφατικό εγχείρημα. Η απόκλιση από την πραγματικότητα είναι τόσο χαώδης, ώστε να καθιστά δυσχερή την ηγεμόνευση σε ευρύτερες μάζες του πληθυσμού. Η νεοφιλελεύθερη ηγεμονία βρίσκεται ήδη σε κρίση και τέτοιες προσπάθειες διάσωσης λίγη τύχη έχουν. Ωστόσο, η επιλογή από την εγχώρια ελίτ για την μετατόπιση του πλαισίου της δημόσιας συζήτησης προς τα ακροδεξιά φασιστικοποιεί ομάδες πολιτών και θέτει σε άμυνα τον δημοκρατικό πόλο. Απέναντι σε αυτή την πρακτική δική μας δουλειά είναι η καθημερινή αποδόμηση της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας και των ακροδεξιών τζουτζέδων της αλλά και η επιθετική πρόταξη των αξιών και των οραμάτων μας. Δεν πρέπει να αφήνουμε ούτε στιγμή το γάντι να πέσει κάθε φορά που μας το ρίχνει η εγχώρια εξουσιαστική ελίτ και τα γλυφτρόνια της. Στην ριζοσπαστικοποίηση της Δεξιάς να βγούμε στην αντιεξουσιαστική αντεπίθεση.

Για τον Δημήτρη Κουφοντίνα και το Δικαίωμά του στην Άδεια…

Νίκος Κατσιαούνης

Στους (μετα)μοντέρνους καιρούς της ατομικής και συλλογικής αποχαύνωσης είναι λογικό συνακόλουθο οι έννοιες είτε να χάνουν τις σημασίες τους, οδηγούμενες έτσι σε μια τραγική διαστροφή,

είτε να επωμίζονται τη μοίρα της εκπόρνευσης. Ο Γερμανοεβραίος πολιτικός στοχαστής Φραντς Νόιμαν (Franz Neumman) εξετάζοντας την περίοδο του Μεσοπολέμου και της Βαϊμαρικής Δημοκρατίας έκανε σαφές το γεγονός ότι η επίκληση της δημοκρατίας από πολιτικούς φορείς κάθε απόχρωσης –ακόμη και εντελώς αντιθετικούς– οδήγησε και στην ελαστικότητα της έννοιας. Συνήθως αυτή η ελαστικότητα αποτελεί και τον προθάλαμο για τη νομιμοποίηση αυταρχικών και ολοκληρωτικών λογικών που, φορώντας τον μανδύα της δημοκρατικής εγγύησης, περιστέλλουν τις κοινωνικές ελευθερίες και τα συλλογικά κεκτημένα. Διότι έχει πάλι πολλάκις αποδειχθεί από την Ιστορία ότι η καλύτερη άμυνα της δημοκρατίας είναι η αυτοκατάργησή της.

Έτσι, όταν οι «σύγχρονες δημοκρατίες» –στην ουσία οι πολιτικές και οικονομικές ελίτ που τις ελέγχουν– νιώθουν την απειλή του διαφορετικού, δεν διστάζουν να κουρελιάσουν αρκετά από τα θεμελιώδη συγκροτητικά τους στοιχεία με σκοπό τη διατήρηση της κυριαρχίας και των συμφερόντων τους. Η δίκη της 17 Νοέμβρη αποτελεί για τη νεότερη ελληνική ιστορία ένα τέτοιο παράδειγμα καταστρατήγησης της έννοιας του δικαίου και του αστικού νομικού πολιτισμού, που με τόσο στόμφο προωθούν και επικαλούνται τα αλαλάζοντα κύμβαλα της «δημοκρατικής» διαχείρισης και νομιμότητας. Ό,τι είναι νόμιμο είναι και ηθικό, αρκεί η ηθική να συνταυτίζεται και να εξυπηρετεί τα ιδιοτελή συμφέροντα των κυρίαρχων ελίτ.

Δεκαπέντε χρόνια περίπου μετά τη δίκη της 17 Νοέμβρη, παραμένει ανοιχτό ακόμη το ζήτημα της χορήγησης αδειών σε κάποιους από τους κρατουμένους οι οποίοι βρίσκονται ακόμη σε συνθήκες ειδικού εγκλεισμού. Ο Δημήτρης Κουφοντίνας είναι ένας εξ αυτών των κρατουμένων που οι διωκτικές αρχές τού αρνούνται πεισματικά το δικαίωμα στην άδεια. Αυτός ο λυσσασμένος πόθος των «δημοκρατικών» θεσμών για τη διάλυση της αξιοπρέπειας και την ταπείνωση του Δημήτρη Κουφοντίνα συνεχίστηκε και στην προ λίγων ημερών απόρριψη του αιτήματος για άδεια. Σαν άλλοι στρατοδίκες των πιο σκοτεινών στιγμών της νεοελληνικής ιστορίας, απέρριψαν το αίτημα για άδεια λόγω της μη αλλαγής

του συνειδησιακού υποβάθρου του Κουφοντίνα (!). Ο τραγέλαφος των διωκτικών μηχανισμών θεώρησε ότι η άδεια στον φυλακισθέντα δεν πρόκειται να συμβάλει στην προσωπική και κοινωνική του ανέλιξη.

Εάν κάποιος προσπάθησε ουσιωδώς να υπερασπίσει τις θέσεις, τις επιλογές και την ιστορία της 17 Νοέμβρη, αυτός αναμφισβήτητα ήταν και παραμένει ο Δημήτρης Κουφοντίνας. Κι αυτό οι «δημοκρατικοί» κατασταλτικοί μηχανισμοί δεν του το συγχωρούν. Ασχέτως του αν κάποιος συμφωνεί ή διαφωνεί με τη δράση της 17Ν, πρέπει να είναι τυφλός για να μη μπορεί να δει τη συνέπεια των λόγων του Κουφοντίνα. Και πάνω σε αυτή τη συνέπεια είναι που πατούν οι κατασταλτικοί μηχανισμοί για να του αρνούνται το στοιχειώδες δικαίωμα στην άδεια. Όχι προφανώς για να μη βγει από τη φυλακή και συνεχίσει τον ένοπλο αγώνα (εξάλλου ο ίδιος έχει δηλώσει ότι η 17 Νοέμβρη «έχει τελειώσει»), αλλά γιατί δεν αρνείται την ιστορία του, δεν αρνείται τον αξιακό του κώδικα, δεν υπογράφει την πολυπόθητη για την εξουσία «δήλωση μετανοίας». Αν αυτό δεν αποτελεί πράξη και στάση αξιοπρέπειας και ήθους, τότε τι είναι ήθος και αξιοπρέπεια; Πάντως σίγουρα όχι η στάση αρκετών φωνασκούντων «δημοκρατών» που στο όνομα της «αντιτρομοκρατικής σταυροφορίας» έχτισαν πολιτικές καριέρες, προσεταιρίστηκαν πολιτικά τζάκια και γέμισαν το σακούλι τους από τα «αντιτρομοκρατικά» κονδύλια, δηλώνοντας παράλληλα γονυπετείς τα διαπιστευτήριά τους στα εγχώρια και διεθνή αφεντικά.

Εδώ θα πρέπει να επισημάνουμε ότι στην Ελλάδα των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να μη συγκροτούνταν ένοπλες οργανώσεις που είχαν ως στόχο τη βίαιη αντιπαράθεση με το καθεστώς. Η χρόνια επιβολή ενός αυταρχικού και εκδικητικού κράτους, οι μνήμες και τα άμεσα βιώματα από τις εξορίες, τις εκτοπίσεις, τις εκτελέσεις και τη διάλυση της αξιοπρέπειας ενός μεγάλου κομματιού της ελληνικής κοινωνίας, η επιβολή της δικτατορίας και η αμνήστευσής της από την πολιτική ελίτ, ένα μεγάλο ρεύμα στην Ευρώπη και τη Λατινική Αμερική οργανώσεων ένοπλης βίας, όλα αυτά σε συνδυασμό με την έξαρση

της ριζοσπαστικότητας των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων λειτούργησαν ως η μαγιά για τη συγκρότηση αρκετών ένοπλων οργανώσεων από το 1974 και ύστερα. Όπως ειπώθηκε και από έναν μάρτυρα υπεράσπισης στη δίκη της 17 Νοέμβρη, στη Μεταπολίτευση η πολιτική συνείδηση και ο τύπος του Αριστερού που διαμορφωνόταν δεν θα επέτρεπε ποτέ στον εαυτό τους και στους άλλους να ξαναγίνουν οι «καρπαζοεισπράκτορες της Ιστορίας».

Έτσι λοιπόν ο Δημήτρης Κουφοντίνας (και δεν είναι ο μόνος) στο συμβολικό επίπεδο αποτελεί για τους κυρίαρχους τον τύπο του ανυπότακτου αγωνιστή, αυτού που δεν εκχωρεί ούτε τις αξίες ούτε τα ιδανικά του στο κυρίαρχο καθεστώς.[1] Επιπλέον, πάλι στο συμβολικό επίπεδο, αποτελεί και μέρος μιας ριζοσπαστικής γενιάς που η εξουσία θέλει να τη δει να συνθλίβεται και να απαξιώνεται. Στη δίκη της 17 Νοέμβρη δεν έγινε ούτε το στοιχειώδες: η αναγνώριση των κατηγορούμενων και των φυλακισθέντων ως πολιτικών κρατουμένων.[2] Η στενότατη οριοθέτηση του πολιτικού εγκλήματος από τη μεριά των δικαστικών αρχών οδήγησε σε αχρήστευση την ίδια την έννοια. Ο Κουφοντίνας και οι υπόλοιποι κατηγορούμενοι για τη 17 Νοέμβρη στιγματίστηκαν και απαξιώθηκαν ηθικά ως «δολοφόνοι» και «κατσιαπλιάδες» και όχι ως πολιτικοί αντίπαλοι. Πώς αλλιώς θα ικανοποιούνταν οι ορέξεις του οικονομικού και πολιτικού κατεστημένου; Η δίκη κατέληξε να είναι μια θεαματική διαδικασία, ένα θεαματικό τσίρκο, προς υπεράσπιση της πολιτικής και οικονομικής κυρίαρχης τάξης.

Η δίκη της 17 Νοέμβρη αποτέλεσε το άρμα για μια ευρύτερη περιθωριοποίηση και σπίλωση των εν γένει ριζοσπαστικών ιδεών που επιδιώκουν μια διαφορετική και πιο ελεύθερη κοινωνία. **Είναι πλέον γνωστό τοις πάσοι (από την εποχή ακόμη του Βίσμαρκ) ότι οι αντιτρομοκρατικές νομοθεσίες φαινομενικά βάλουν κατά της «κορυφής του παγόβουνου», ενώ βασικός στόχος είναι η ελαστικοποίηση της έννοιας της τρομοκρατίας ώστε αυτή να συμπεριλάβει όσο το δυνατόν μεγαλύτερα τμήματα της κοινωνίας που αντιστέκονται και δημιουργούν ρωγμές στο υπάρχον.** Την περίοδο εκείνη οι επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου

δημιούργησαν καινούργια πλανητικά δόγματα, νέα πολιτικά απόλυτα, με τα οποία θα έπρεπε να συνταυτιστεί η πλειοψηφία των κρατών του δυτικού άξονα. Για τους κυρίαρχους το τέλος της Ιστορίας και των μεγάλων αφηγήσεων αποτελούσε (και συνεχίζει να αποτελεί) ένα πολιτικό επίδικο, το οποίο πρέπει να εμπεδωθεί και να γίνει συνειδητή πραγματικότητα και στις κοινωνίες. There is no alternative… Στη σημερινή συγκυρία είναι έκδηλο ότι τα κράτη ενισχύουν το κατασταλτικό νομικό τους οπλοστάσιο ώστε να αποσπάσουν τις απαραίτητες συναινέσεις μπροστά στη διάλυση όλων των μεταπολεμικών διευθετήσεων και των συμβολαίων που παρήγαγαν και συντηρούσαν το κυρίαρχο παράδειγμα. Η κατασκευή των εσωτερικών εχθρών και ο πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία αποτελεί μια συνεχής απόπειρα καθολικής αστυνόμευσης και ελέγχου.

Δεν είναι εδώ ο χώρος όπου θα αποπειραθούμε να κάνουμε μια ευρύτερη κριτική και αξιολόγηση στο ζήτημα της ένοπλης βίας στην Ελλάδα. Η συζήτηση αυτή δεν μπορεί να γίνει ούτε στις στήλες των εφημερίδων ούτε στις σελίδες των περιοδικών ούτε στις αίθουσες των δικαστηρίων αλλά εκεί που τους αρμόζει: στις κοινωνικές διεργασίες. Το ζήτημα της χορήγησης άδειας στον Δημήτρη Κουφοντίνα (αλλά και στον Κώστα Γουρνά και άλλων) αποτελεί ένα πολιτικό διακύβευμα το οποίο, αν και αφορά άμεσα τους διωκόμενους, βασίζεται σε μια ευρύτερη αντιαπολυταρχική προβληματική που θέτει ζητήματα δικαιωμάτων και κοινωνικών κεκτημένων, δηλαδή χώρων ελευθερίας που τα αγωνιζόμενα κομμάτια της κοινωνίας θα πρέπει να υπερασπιστούν.

Στους ζοφερούς καιρούς που διανύουμε η οκνηρία σήμερα απέναντι στο δικαίωμα της ελευθερίας θα αποτελέσει αύριο έναν εφιάλτη από τον οποίο θα δυσκολευτούμε να ξυπνήσουμε. Μια κλεφτή ματιά στην Ιστορία αρκεί για να αντιληφθεί κάποιος ότι η εξουσία εν γένει δεν οδηγείται εύκολα στη λήθη και η διατήρηση της μνήμης της είναι ζωτικής σημασίας για την ύπαρξή της. Δεν συμβαίνει πάντα το ίδιο με τα κοινωνικά σύνολα. Όταν η υπεράσπιση της ελευθερίας εκπέσει στην κοινωνική λήθη, τότε η ανάταση γίνεται μια εξαιρετικά δύσκολη υπόθεση. Όπως συμβαίνει με όλα τα

κατακτηθέντα κοινωνικά δικαιώματα, το δικαίωμα στην ελευθερία πρωτίστως πρέπει να τίθεται για αυτούς που το έχουν ανάγκη, που το δικαιούνται και που τους το στερούν.

Σημειώσεις:

[1] Εδώ θα πρέπει να επισημάνω (για πολιτικούς και μόνο λόγους) ότι έχω ουσιαστικές και ριζικές διαφωνίες με τη 17 Νοέμβρη. Όμως, έχω περισσότερες με την αυταρχικότητα και την αυθεντία των κάθε λογής εξουσιών.
[2] Δεν είναι ανάγκη να μελετήσει κανείς θεωρία δικαίου ώστε να σιγουρευτεί για το πασιφανές. Ας ρίξει μια απλή ματιά στο τι νομικές ακροβασίες έγιναν αλλά και στο ποιοι παρέλασαν ως μάρτυρες κατηγορίας στη δίκη.